

La Sang

R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist
Tarragona 2024 - Núm. 41

SETMANA SANTA 2024

SETMANA SANTA 2024

Processó del Sant Enterrament de Tarragona

Divendres Sant 29 de març - 19:30h

Organitza:

Declarada:

Col·laboren:

Foto: Pere Amenós - Disseny: Joaquim Julià

SETMANA SANTA 2024
Del 24 al 31 de març
Tarragona

**PORTADA:
CATEDRAL
VIACRUCIS DIUMENGE
DE RAMS**
Carles Mallol

EDITA
Reial i Venerable Congregació
de la Puríssima Sang de
Nostre Senyor Jesucrist

c/ Natzaret, 1
43003 Tarragona

DIPÒSIT LEGAL
T122-2024

IMPRIMEIX
Impremta Comercial Offset

SUMARI

TREBALL PASTORAL EN TEMPS DE SÍNODE <i>Joan Planellas i Barnosell, Arquebisbe de Tarragona, metropolità i primat</i>	Pàg. 5
SALUTACIÓ <i>Rubén Viñuales Elías, Alcalde de Tarragona</i>	Pàg. 6
PATRIMONI ARRELAT <i>Noemí Llauredó i Sans, Presidenta de la Diputació de Tarragona</i>	Pàg. 7
UNA DATA MOLT ESPECIAL <i>Saül Garreta Puig, President del Port de Tarragona</i>	Pàg. 8
SALUTACIÓ ALS CONGREGANTS <i>Josep Queraltó Serrano, pvre., Prefecte de La Sang</i>	Pàg. 9
A PROPÒSIT DE LA PORTADA... <i>Antoni Pérez de Mendiguren Cros, Pvre i Prior de la Congregació</i>	Pàg. 11
MEMÒRIA DE LA CONGREGACIÓ 2023 <i>Josep Ciurana Moncusí, Secretari de la R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist</i>	Pàg. 13
PROGRAMA D'ACTES SETMANA SANTA 2024	Pàg. 21
ELS ARMATS DE LA SANG APADRINEN ALS ROMANS DE SANT VICENÇ DE CASTELLET <i>Alfons Lorenzo, Capità Manaies</i>	Pàg. 24
ASSAIG <i>Carme Porta</i>	Pàg. 26
LA SORTIDA I LA TORNADA DEL SANT CRIST <i>F. Vidal Ferrer (s. XX), Selecció i adaptació en català: Lluís M. Salvat</i>	Pàg. 29
LA CONGREGACIÓ DE LA SANG I L'ASSISTÈNCIA ALS CONDEMNATS A MORT (1941-1974) EXEMPLES PER A RECORDAR, EXEMPLES PER A OBLIDAR <i>Dr. Antoni Jordá Fernández, Catedràtic d'Història del Dret i de les Institucions, Universitat Rovira i Virgili</i>	Pàg. 31
JERUSALEM I LES ESGLÉSIES BIZANTINES <i>Joaquim Gras Minguella, Vocal eclesiàstic 2n de la R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de NSJ</i>	Pàg. 39
G. K. CHESTERTON A TARRAGONA <i>Prof. Dr. Sergio Nasarre Aznar, Catedràtic de Dret civil - Universitat Rovira i Virgili</i>	Pàg. 43
LAS COFRADÍAS DE LA SANG EN VALENCIA <i>Pascual Porcar Fontbona</i>	Pàg. 47
LA PLAÇA DEL REI <i>Lluís de Salvador Andrés (1893-1975), Selecció i adaptació en català: Lluís M. Salvat</i>	Pàg. 52
ENS HA SALVAT PER LA SEVA SANG <i>M. de l'Esperança Amill i Rocamora, Directora del Secretariat Diocesà per a l'animació bíblica i vicepresidenta de l'Associació Bíblica de Catalunya</i>	Pàg. 55
PASSIÓ, MORT I RESURRECCIÓ. EL RETAULE DE L'ABBAYE DU MONT-SAINT-MICHEL <i>Josep Ciurana Moncusí, Congregant de la R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de NSJ</i>	Pàg. 59
LA SETMANA SANTA EN EL PONTIFICAT DEL CARDENAL BENJAMÍN DE ARriba Y CASTRO <i>Lluís Moncunill Cirac</i>	Pàg. 63
JUNTA DIRECTIVA	Pàg. 67

Foto: Albert Cuadras

TREBALL PASTORAL EN TEMPS DE SÍNODE

Benvolgudes i benvolguts,

Tot el Poble Sant de Déu va caminant, ja fa un parell d'anys, per un ric i encoratjador «camí sinodal». I a aquestes alçades del camí, ja no ha de ser aliena a ningú aquesta aposta col·lectiva per vestir el futur de l'Església en aquesta nostra societat i en aquest segle. Espero que resulti ja impensable que alguna entitat, algun moviment o alguna comunitat d'Església no estigui «en mode sinodal», és a dir, sabent-nos escoltar els uns als altres, aprenent de les diverses propostes. La rica varietat d'associacions, confraries, agrupacions i germandats que, al voltant de la Setmana Santa viviu el misteri de la Passió, Mort i Resurrecció del Senyor, tampoc hi ha d'estar al marge i, de fet, crec que és així gràcies a la feina dels vostres consiliaris i els mossens de les parròquies i esglésies que us aixopluguen.

Dit això, aquest any voldria recordar-vos la dimensió pastoral del que feu, de les vostres activitats i del vostre testimoni de fe. La Pastoral, seguint aquella imatge bíblica recurrent, és el conjunt d'activitats que l'Església fa per dur a terme la Missió de Jesús, que no és altra que la d'anunciar a tothom el missatge de la Salvació, és a dir, la Bona Nova de l'Evangeli. Ho diu el papa Francesc: «L'Església que surt és la comunitat de deixebles missioners que “primeregen”, que s'involucren, que acompanyen, que fructifiquen i festegen. [...] La comunitat evangelitzadora experimenta que el Senyor ha pres la iniciativa, ha primerejat en l'amor (cf. 1 Jn 4,10); i, per això, sap avançar-se, prendre la iniciativa sense por, sortir a l'encontre, buscar els llunyans i arribar als encreuaments dels camins per invitar els exclosos» (Evangeli gaudium 24).

I encara vull recordar la meua recent Exhortació «Heu estat fills, sigueu també mares» sobre la maternitat i la fecunditat de l'Església. El vostre treball ha de ser fecund, heu de saber engendrar la fe, perquè vosaltres sou Església. Per això esteu cridats a testimoniar el Senyor i a dur a terme un treball pastoral estructurat, des de la formació a la tradició. No perdeu el temps en disputes que, sempre resulten a la fi estèrils i perjudicials.

En aquest vostre exercici cristià, poseu la Santa Setmana de la Passió, Mort i Resurrecció del Senyor al mig de la vostra activitat. I és bo que ho feu, perquè la gent necessita testimonis com el vostre. La religiositat i la pietat popular és una finestra des de la qual moltes persones descobreixen Jesús, entren a l'Església i esdevenen missioneres del Senyor. A les vostres entitats hom descobreix, no tan sols a Jesús, sinó que s'aprèn a viure com a ressuscitats, a pregar i a testimoniar la fe.

Amb tot el meu afecte, demano per a tots la benedicció de Déu. Que tingueu una santa vivència pasqual.

† **Joan Planellas i Barnosell**
Arquebisbe de Tarragona, metropolità i primat

Arquebisbat
de Tarragona

SALUTACIÓ

Ja és aquí la Setmana Santa de Tarragona, la més important de Catalunya reconeguda com a Festa d'Interès turístic Nacional gràcies a totes les persones que any rere any, amb passió, compromís i fidelitat, ompliu els carrers i places de la ciutat de solemnitat i elegància.

L'any 1545, es fundà la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i l'any 1550, hi ha indicis del fet que celebràveu la primera processó del Sant Enterrament de la qual es té constància a Catalunya. Vau obrir camí a la resta de congregacions i associacions i sou un orgull per totes i tots nosaltres.

Sou una gran família que treballeva de forma activa en l'activitat social de la ciutat, sempre al costat dels més vulnerables, lluitant i treballant perquè tothom tingui dret a una vida digna.

Podeu treure pit de tenir el títol de Reial des de l'any 1971 i comptar amb els Armats de Tarragona, element imprescindible de la nostra Setmana Santa. Sentiu-vos honorats de ser part responsable de la declaració d'Element festiu patrimonial d'interès nacional que la Processó del Sant Enterrament aconseguia l'any 1999. Gràcies per contribuir en una de les tradicions més arrelades a la nostra ciutat i fer de Tarragona un referent.

L'any 2022 el Govern de la Generalitat de Catalunya us concedia la Creu de Sant Jordi en reconeixement de la vostra dilatada història, distinció més que merescuda.

Espardenyers i esparters, us desitjo una molt bona Setmana Santa plena de solemnitat, tradició i sentiment.

Rubén Viñuales Elías
Alcalde de Tarragona

PATRIMONI ARRELAT

La Setmana Santa que es viu als nostres pobles i ciutats mai no deixa indiferent. Malgrat la secularització d'una part important de la nostra societat, cada any són milers les persones que surten al carrer per contemplar les processons i els diferents passos que hi participen amb solemnitat i recolliment. Tot plegat configura un esdeveniment cultural majúscul i, alhora, un atractiu patrimonial i turístic de primer ordre.

Res d'això no seria possible sense l'esforç i dedicació de les confraries, les associacions i el conjunt de les entitats de la Setmana Santa, fidels a una tradició molt arrelada a casa nostra i que, un cop més, demostreu el paper i la força de l'associacionisme i de les entitats ciutadanes com a motor del país.

A la vostra entitat aplegueu tots els valors que acompanyen la nostra Setmana Santa i, alhora, n'esdeveniu un referent. La vostra dedicació en aquestes dates, però també al llarg de tot l'any, manté ben viva la flama d'aquesta tradició, de la qual sou continuadors. Que sigui per molts anys.

Molt bona Setmana Santa a tothom.

Noemí Llauredó i Sans
Presidenta de la Diputació de Tarragona

Diputació Tarragona

UNA DATA MOLT ESPECIAL

La Setmana Santa tarragonina és una data de l'any molt especial. Les celebracions de la Pasqua és una de les tradicions més importants de Catalunya, i especialment de Tarragona, on és considerada Festa d'Interès Turístic Nacional. Les processons, cerimònies religioses i el conjunt d'actes culturals que omplen la ciutat per Setmana Santa atreuen milers de visitants cada any, creients i no creients.

Tarragonines i tarragonins, turistes i visitants, omplirem els carrers de la ciutat per compartir aquesta tradició. Cadascú li donarà el significat i la transcendència dins dels valors i les creences que regeixen la seva vida perquè en aquesta celebració hi conflueixen molts significats. L'origen d'aquesta tradició es perd en el temps. Les antigues creences celebraven la primavera, el renaixement i la fertilitat, uns conceptes que la tradició cristiana ha fusionat amb la passió i resurrecció de Crist i que, a través de la història i dels segles, ha pres forma en els actes culturals de la Setmana Santa tarragonina, especialment en la processó del Divendres Sant amb un marcat to local, que només és possible al treball, la fe i la il·lusió de les Confraries i Agrupacions de la nostra ciutat i dels centenars de persones que hi dediqueu el vostre temps i energia.

Des del Port de Tarragona, des de la proximitat, el compromís i l'afectes a la ciutat que ens acull, desitgem que la Setmana Santa de Tarragona llueixi més que mai perquè tothom se la senti seva i n'estigui orgullós. Aquesta tradició marca la identitat pròpia de la nostra ciutat i la projecten internacionalment. I en aquesta tasca, el Port de Tarragona vol acompanyar totes les organitzacions i persones que fan possible un dels esdeveniments més emblemàtics de la ciutat, que és patrimoni històric i artístic de la ciutat.

Des de l'Autoritat Portuària de Tarragona, acompanyem i donem suport a les entitats que fan possible les celebracions de la Setmana Santa. La nostra aportació s'afegeix a la de les nombroses institucions públiques i privades que també contribueixen a fer possible la Setmana Santa de Tarragona, però sobretot se suma a la feina i a la dedicació que les confraries inverteixen perquè aquesta tradició es pugui viure amb intensitat, plenitud i normalitat. A totes elles, moltes gràcies.

Bona Setmana Santa!

Saül Garreta Puig
President del Port de Tarragona

SALUTACIÓ ALS CONGREGANTS

La proximitat de la Setmana Santa ens dona una oportunitat per preguntar-nos quin sentit tenen totes les activitats que la nostra Congregació ha de dur a terme. Ens hi ajudarà a donar sentit si tenim ben present que amb l'altra Congregació germana, també sota l'advocació de la Puríssima Sang, tenim per objecte «honorar Nostre Senyor Jesucrist en els misteris de la seva passió i mort i a la seva Mare en la seva Soledat, propagar l'esperit cristià entre tots els congregants i promocionar actes de caritat i solidaritat en favor dels marginats de la societat».

Les nostres congregacions, juntament amb les altres, han de ser unes associacions on s'anuncii i es proposi la fe cristiana; també on es rebi formació per ajudar a practicar-la i es participi en la vida de l'Església en comunió amb el Papa i amb el nostre Arquebisbe. No estem ni molt menys per a mantenir uns espectacles només “estètics” de la primavera. La nostra presència en la societat ha de ser, a la llum de la doctrina social de l'Església, de col·laboració per a crear unes condicions més fraternals, començant per nosaltres mateixos. El papa Benet XVI definia les congregacions com «un conjunt de germans que, volent viure l'Evangeli amb la certesa de ser part viva de l'Església, es proposen posar en pràctica el manament de l'amor, que impulsa a obrir el cor als altres, de manera especial als qui es troben amb dificultats» (Discurs a la Confederació de Confraries de les Diòcesis d'Itàlia 10.11.2007).

També el papa Francesc diu, indicant la missió dels congregants, en l'exhortació apostòlica *Christus Vivit* (25.03.2019): «Mantenir viva la relació entre la fe i les cultures dels pobles als quals pertanyen, ja que manifestar la fe a través dels sentits, els afectes, els símbols de les diferents cultures ajuda a transmetre-la, especialment als senzills.» I afegia: «Sigueu autèntics evangelitzadors; que les vostres iniciatives siguin “ponts”, viarany per portar Crist, per a caminar amb Ell. I, amb aquest esperit, estar sempre atents a la caritat [...], i sigueu missioners de l'amor i de la tendresa de Déu.»

En la proximitat de la Pasqua cal que ens preguntem, cadascun de nosaltres, si procurem viure amb aquest esperit cristià i alhora si ens hem de sentir convidats a mirar «aquell que han traspassat» (Jn 19,37), i davant seu demanar-nos si s'ha refredat el nostre amor a Jesucrist. Mirem-lo, doncs, amb amor. Mirem-lo per demanar la seva ajuda. Mirem-lo per demanar perdó amb la seguretat que ens perdona sempre, perquè ens estima. Si el mirem no perdrem temps a mirar-nos a nosaltres mateixos i als altres. Mirem-lo perquè Ell és l'únic que mereix la nostra lloança.

A les portes de la Solemnitat de la Pasqua, la festa més important dels cristians, mirem de nou aquell que a la creu va vessar la sang i va ressuscitar per nosaltres.

Bona Pasqua de Resurrecció!

Josep Queraltó Serrano, pvre.
Prefecte i President

Foto: Carles Mallol

Foto: Carles Mallol

A PROPÒSIT DE LA PORTADA...

Antoni Pérez de Mendiguren
Pvre. i Prior de la Congregació

La fotografia que il·lustra la portada de la revista La Sang d'enguany es una instantània del Divendres Sant de bon matí, tot just iniciant el Via Crucis que, sortint de la nostra Catedral, farà que pels carrers de la Part alta de la nostra ciutat vagin ressonant les reflexions i cants que ens ajuden a iniciar aquest dia tant important, acompanyant el Senyor que porta la Creu pel camí que el conduirà al Calvari per a donar la seva vida per nosaltres.

Segons el parer del qui us està escrivint aquestes quatre ratlles, aquest Via crucis del Divendres sant al matí és un dels actes que organitza la nostra Congregació que d'una manera més reeixida aconsegueix endinsar-nos en l'ambient de pregària que ha de caracteritzar aquests dies sants. És veritat que tot té el seu valor i la seva importància, però crec que es molt valuós que quasi totes, si no totes, les persones que surten de casa a aquelles hores encara fosques i pugen fins a la Catedral, no sigui per a ser uns espectadors d'un «espectacle» que van a veure, sinó que realment son participants actius amb la seva pregària i els seus cants d'un acte de pietat. Procurem que mai no es perdi l'essència clarament espiritual d'aquest Via crucis.

Contemplar la portada d'enguany em fa pensar en aquell moment impressionant quan, cap a 2/4 de 7 del matí, amb la Catedral completament a les fosques, el sacerdot encarregat de la predicació del Sermó de la bufetada fa silenci, perquè s'escolti el colpejar harmònic de les matraques que acaben d'entrar a la Seu metropolitana i primada. És llavors quan totes les persones, que omplen la Catedral, es giren per a veure com entra el Sant Crist de la Sang, acompanyat dels congregants i congregantes amb els seus ciris encesos. La Catedral està realment sumida en una foscor extrema i l'entrada del Sant Crist a la Catedral venç a aquella foscor, il·luminant les persones que allí esperen impacientment la seva arribada.

Això em fa pensar en les paraules de Jesús a l'Evangeli de Joan: «Jo soc la llum del mon. El qui em segueix no caminarà a les fosques, sinó que tindrà la llum de la vida» (Jn 8,12). En el nostre mon hi ha moltes foscores que no ens deixen caminar amb la llibertat necessària. Espesses foscores que dominen el nostre cor a causa del desànim, de les tristeses, dels sofriments, de l'enyorança,... Tenebroses foscores que entren en les relacions entre les persones, tant en l'àmbit familiar com en el professional, entre amics i entre veïns, a causa dels odís, les enveges, els malentesos,... Dures foscores s'estenen pel nostre mon a causa de les guerres, de les pobreses, de les injustícies,... És per a fer desaparèixer aquestes foscores terribles que el Crist ha vingut a ser la llum del mon. Una llum que sembla apagar-se el Divendres sant a la creu, per a assumir la foscor més gran i poderosa que és la de la mort i del sepulcre; però que revifarà amb més força i poder al matí de Pasqua amb la resurrecció victoriosa de Jesús.

Necessitem la llum de Jesús, necessitem la llum de la Pasqua, necessitem la llum victoriosa del Crist, per a poder esvair qualsevol foscor del nostre cor, del nostre entorn i del mon. Que aquells que acompanyarem a Jesús en el Via crucis del Divendres sant al matí, ens sentim acompanyats cada dia de la nostra vida per aquella llum que pot vèncer qualsevol foscor i així ens omplim de la llum de la vida.

Us desitjo a tots i a totes una fructuosa Setmana santa que ens condueixi a una joiosa i lluminosa Pasqua de resurrecció.

MEMÒRIA DE LA CONGREGACIÓ 2023

Josep Ciurana Moncusí

Secretari de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist

A continuació us detallem els actes que la Congregació va portar a terme durant l'any 2023. Aquestes activitats van començar ben aviat.

18 de gener: Restauració d'un Crist Jacent i dos Àngels. El Sr. Manuel J. Allué Martínez, congregant de La Sang, membre de Junta Directiva, restaurador i conservador professional d'obres d'art, va presentar el seu treball en quant a la restauració d'un Crist Jacent, propietat de la Congregació i que es guardava en qualitat de dipòsit en els magatzems del Museu diocesà de la nostra ciutat i que La Sang ha recuperat per a exposar-lo en una de les Capelles laterals del nostre temple amb les condicions necessàries per al lluïment de la imatge restaurada. Així mateix, també explicà que ara està treballant en la restauració de dos àngels que formaven part de l'antic retaule de l'altar major destruït durant la Guerra Civil de 1936-1939.

19 de gener: Inici de la campanya: ¿Vols ser timbaler o timbalera dels Aspirants de La Sang? Activitat dirigida a nois i noies que vulguin tocar el tambor i formar part de la Banda de Tambors dels Aspirants de La Sang, que acompanya el Pas de la Flagel·lació.

13 de febrer: Junta General Ordinària corresponent a l'exercici 2023. Com cada any es va portar a terme la Junta General Ordinària de la Congregació on es van aprovar tots els punts de l'ordre del dia. L'acte va tenir lloc a les 20 h a l'església de Natzaret. Per unanimitat dels assistents es va aprovar la celebració de la Processó del Sant Enterrament de Divendres Sant.

13 de febrer: Presentació del Cartell de la Processó del Sant Enterrament 2023. Aprofitant la presència de molts congregants assistents a la Junta General, es va presentar el Cartell de la Processó del Sant Enterrament 2023 dissenyat per la congregant Sra. Maria Grau.

Fotos: FER-VI

3 de març: Taula Rodona "MÚSICA I SETMANA SANTA, A DEBAT" A les 19 h a l'Església de Natzaret, la Banda de Timbals dels Aspirants de La Sang, en el marc de la celebració del seu 20+1 aniversari va organitzar una taula rodona on la música i els joves van ser els protagonistes. Preguntes com ¿Quin paper juga la música en la Setmana Santa actual? ¿Com s'organitzen les bandes de música de la ciutat? ¿Quina visió tenen els joves sobre la Setmana Santa de Tarragona? es van posar a debat en una interessant taula rodona prèvia a la Setmana Santa. Hi van participar els representants de les Bandes de les Confraries: Congregació de Senyores de la Mare de Déu de La Soledat, Associació La Salle i Germanat de Nostre Pare Jesús de la Passió. El moderador fou el Cap de la Banda dels Aspirants de La Sang.

11 de març: Participació de la Banda dels Aspirants de La Sang al CERTAMEN DE BANDAS DE SEMANA SANTA DE LA CIUDAD DE HUESCA. Convidats per la "Real Cofradía de Nuestro Padre Jesús Nazareno de Huesca", la nostra Banda va participar al matí com una de

les Bandes convidades en una actuació conjunta i per la tarda va actuar a l'acte principal.

21 de març: A les 20 h a l'Església de Natzaret, coincidint amb el 75è aniversari de la benedicció del Pas de la Flagel·lació va tenir lloc l'ACTE COMMEMORATIU I PRESENTACIÓ dels nous velluts (faldons) del Pas. Confeccionats per la Senyora Sílvia Grau Alasà, congreganta de La Sang.

Tot seguit es va portar a terme la PRESENTACIÓ DEL NÚMERO 40 de la REVISTA "LA SANG". Va anar a càrrec de la Sra. LURDES MALGRAT ESCARP, Directora dels Serveis Territorials a Tarragona del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

25 de març: A les 11 h des de l'Església de Natzaret "ENTRE PASSOS I MISTERIS", RUTA GUIADA SOBRE LA SETMANA SANTA TARRAGONINA tot recorrent els principals carrers que segueix la Processó del Sant Enterrament. S'hi van explicar aspectes patrimonials i curiositats de la celebració, moltes d'elles vinculades també al vessant musical. L'acte va anar a càrrec del gestor cultural, professor de la URV i congregant de La Sang, Sr. Jordi Bertran Luengo. Era un acte que formava part de la celebració del 20+1 aniversari de la Banda de Timbals dels Aspirants de la Congregació.

27 de març: A les 18:30 h a la sala d'exposicions del Patronat Municipal de Turisme del c/ Major, 39 (Antic Ajuntament) va tenir lloc la INAUGURACIÓ de l'EXPOSICIÓ FOTOGRÀFICA "20 ANYS FENT BANDASANG". La història de la Banda dels Aspirants de La Sang en ocasió del seu 20è aniversari. Aquesta exposició va estar oberta al públic fins el dia 10 d'abril.

Del dimarts 28 de març al dissabte 1 d'abril: A la casa de La Sang, **REPARTIMENT de VESTES i IMPROPERIS** als congregants/es, aspirants i altres persones interessades que prèviament ho haguessin sol·licitat. Horari: de dimarts a divendres de 18 a 20 h i dissabte d' 11 a 13 h.

29 de març, Dimecres de Passió: A les 19 h a l'Església de Natzaret, **CONCERT DE MÚSICA SACRA** amb l'AULA DE MÚSICA TRADICIONAL I POPULAR EL TECLER.

A les 20:30 h a l'Església de Natzaret, **TRIDU** en honor al Sant Crist de La Sang i a la Mare de Déu de La Soledat.

30 i 31 de març, Dijous i Divendres de Passió:

A les 19 h a l'Església de Natzaret, **TRIDU** en honor al Sant Crist de La Sang i a la Mare de Déu de La Soledat.

1 d'abril, Dissabte de Passió: A les 19 h a la Parròquia de la Santíssima Trinitat, **MISSA i OFERIMENT** del CIRI PASQUAL per part de les dues Congregacions sota la invocació de La Sang.

2 d'abril, Diumenge de Rams: A les 10:30 h al c/ Les Coques **SOLEMNE BENEDICCIÓ** de PALMES i RAMS. Tot seguit **PROCESSÓ** de PALMES i RAMS pel carrer de Les Coques i el Pla de La Seu fins a l'interior de la Catedral.

A les 11 h Altar Major de la Catedral, **MISSA PONTIFICAL** de DIUMENGE de RAMS presidida per l'Excm. i Rvdm. Monsenyor JOAN PLANELLAS I BARNOSELL, arquebisbe de Tarragona, Metropolità i Primat. Una representació de la Junta Directiva assistí en corporació a tots dos actes matinals.

A les 19 h des de l'Església de Natzaret va sortir el **SOLEMNE VIACRUCIS** que va discórrer per la Part Alta i el Passeig Arqueològic fins a la S. E. Catedral on els fidels van poder venerar el Sant Crist de La Sang. Posteriorment es va fer la processó de retorn de la Santa Imatge, pel recorregut habitual, fins a Natzaret on els congregants de La Sang i els confreres de les altres confraries assistents van venerar la imatge del Sant Crist a la porta del temple, com es fa habitualment. Un cop fet això, es va donar l'acte per acabat i el Sant Crist va entrar a l'Església de Natzaret.

Seguint la normativa establerta, els congregants/es i aspirants de totes les confraries, hi van assistir amb vesta i gorgera reglamentàries.

L'itinerari fou el de sempre sortint de la Plaça del Rei i passant per les Muralles (pel Passeig Arqueològic), fins arribar al Pla de la Seu i entrar a la Catedral. La tornada a Natzaret fou també pel recorregut habitual.

4 d'abril, Dimarts Sant: A les 20 h, participació d'un escamot d'ARMATS DE LA SANG a la

Aspirants assistents ho van fer amb la vesta i gorgera reglamentària o cucurulla penitencial. L'itinerari fou l'habitual de cada any.

6 d'abril, Dijous Sant: A les 17:30 h a l'Església de Natzaret, tingué lloc el solemne OFICI del SANT SOPAR del SENYOR amb el tradicional lavatori dels peus a membres de les dues Congregacions germanes que cohabiten a Natzaret, La Sang i La Soledat.

De 18:30 h a 21 h a l'Església de Natzaret, es van portar a terme els tradicionals TORNOS de GUÀRDIA D'HONOR dels ARMATS al SANTÍSSIM SAGRAMENT.

7 d'abril, Divendres Sant: A les 06 h a la Santa Església Catedral es va predicar el tradicional SERMÓ de PASSIÓ o popularment dit de la BUFETADA.

A les 06:15 h a l'Església de Natzaret, va sortir el Sant Crist de La Sang que acompanyat de congregants i congregantes es va dirigir a la S.E. Catedral, des d'on a les 06:30 h s'inicià el

PROCESSÓ dels NATZARENS. Processó organitzada per la Reial Germandat de Jesús Natzarè, va sortir des de l'Església Parroquial de Sant Francesc. Prèviament l'escamot d'Armats de La Sang va recollir els tres Passos participants al carrer del Comte, davant de l'Església de Sant Miquel del Pla.

5 d'abril, Dimecres Sant: A les 16:45 h BAIXADA del PAS de la FLAGEL·LACIÓ des de l'Església de Natzaret fins a l'Església de Sant Agustí, lloc des d'on va sortir a les 17 h la tradicional ANADA A LA PROCESSÓ DEL DOLOR.

A les 19:45 h el Pas de la Flagel·lació acompanyat dels Aspirants, congregants/es i la Banda de Tambors dels Aspirants va participar a la PROCESSÓ del DOLOR que va sortir de l'Església Parroquial de Sant Joan Baptista, organitzada per la Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió. Els congregants/es i

SOLEMNE VIACRUCIS DE DIVENDRES SANT pels carrers de la Part Alta de la ciutat i amb final a la Plaça del Rei, on davant l'Església de Natzaret els congregants, els confreres de les altres confraries i el fidels que acompanyaven el Sant Crist van poder venerar la Santa Imatge com es fa sempre. Els congregants i confreres de les altres Confraries hi van assistir amb la vesta reglamentària i la cucurulla penitencial. L'itinerari seguit fou l'habitual de cada any tant per l'anada a la Catedral com per al posterior Viacrucis.

A les 12 h a l'Església de Natzaret, SOLEMNE ACCIÓ LITÚRGICA i VENERACIÓ de la CREU . A les 16:00 h van sortir els Armats de l'Església de Natzaret per a iniciar la RECOLLIDA de MISTERIS de les diferents Confraries i Germandats que participaven a la Processó, i que estaven situats a la Rambla Vella, Plaça Verdaguer, Rambla Nova, Carrer Unió i Part Alta de la ciutat, traslladant-los a la Plaça del Rei.

Sobre les 18:30 h aproximadament, a la Plaça del Rei EXPOSICIÓ dels MISTERIS participants a la Processó del Sant Enterrament.

Quan foren les 19:30 h va sortir de l'Església de Natzaret la tradicional i magna PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT, declarada "Element Festiu Patrimonial d'Interès Nacional" per la Generalitat de Catalunya i organitzada per la nostra Congregació, amb l'assistència de totes les Confraries, Gremis, Congregacions, Germandats i Associacions, amb els seus respectius Passos. L'itinerari fou el de sempre. Els Abanderats de la nostra Congregació foren:

A la Bandera d'Aspirants Sr. Guillem Jiménez Grau, acompanyat dels cordonistes Sra. Carme Alasà Pascua i la Sra. Clàudia Jiménez Grau. A la Bandera Principal el Sr. Francesc Pintado de Aizpuru, acompanyat dels cordonistes Sr. Rafael Olivier i la Sra. Ana Ibars.

Del Dilluns 24 al Dissabte 29 d'abril: Durant aquells dies, a la Casa de La Sang, RETORN de les VESTES LLOGADES.

11 de juny, CORPUS CHRISTI: Seguint el costum establert fa anys la nostra Congregació va assistir a l'Ofici litúrgic de la FESTIVITAT DE CORPUS CHRISTI a la S.E. Catedral i a la

posterior PROCESSÓ de CORPUS pels carrers de la Part Alta de la ciutat, portant la Bandera de la Congregació que habitualment surt per Corpus (Bandera Vermella). L'Abanderat fou el Sots-Prefecte Sr. Rafel Pintado Simó i com a cordonistes els membres de Junta Sra. Maria Grau Alasà i Sr. Jordi Queralt Teixell. Foren portants de la Custòdia els membres de Junta Srs. Ferran Vilalta i Jordi Romeu.

30 de juny, Diada de La Sang: Com cada any a principis d'estiu (mesos de juny – juliol), la Congregació de La Sang i la Congregació germana de La Soledat celebren la seva festa titular. Aquest any 2023 es va celebrar el divendres 30 de juny per la tarda-vespre. Com es habitual cada Congregació va homenatjar a unes determinades persones, fent palès així el reconeixement merescut per les seves aportacions, de tot tipus, a la Congregació corresponent. Els homenatjats de la Congregació foren els Srs. Enric Baixauli Pedrol, Isidor Guerrero Castellví, Ferran Val Corominas i Francesc Barriach Molas.

28 d'octubre: Passat el parèntesi estiuenc, tornaren les activitats de la Congregació. Així el 28 d'octubre els nostres Armats van rebre la visita d'un petit grup d'Armats recentment constituïts a la localitat de Sant Vicenç de Castellet. Aquesta visita estava emmarcada en el fet de la creació d'un Maniple d'Armats d'aquesta localitat de la comarca del Bages, del qual els nostres Armats de La Sang actuarien com a padrins. Aquest apadrinament es portarà a terme a Sant Vicenç de Castellet el mes de gener de 2024.

3 de novembre, Missa de Difunts: Com cada any, les Congregacions de La Sang i La Soledat conjuntament, celebraren la Missa de Difunts en sufragi de tots els congregants i congregantes que durant l'any han traspassat a la Casa del Pare. Un acte molt emotiu sobre tot per als familiars dels difunts, assistents a la celebració eucarística.

17 de novembre, Medalles a la Fidelitat: Com és habitual a finals d'any, els mesos de novembre o desembre, arriba l'acte de lliurament de guardons a la fidelitat a la Setmana Santa que organitza cada any l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa de Tarragona. En aquest acte es pretén fer un reconeixement, un agraïment, a la tasca i compromís d'una determinada persona envers la Setmana Santa des de la pròpia Congregació, Confraria, Germandat, Gremi o Associació. Aquest passat any 2023 la Junta Directiva de La Sang atorgà aquest guardó al congregant Sr. Josep Ignasi Boada Gasulla.

12 de desembre, Concert: Quan arriba Nadal, ja fa uns quants anys que, organitzats per la Comissió Mixta Sang – Soledat, es porten a terme a l'Església de Natzaret dos concerts de temàtica nadalenca. El primer fou el dia 12 CONCERT DE NADAL DE L'AULA DE MÚSICA TRADICIONAL I POPULAR "EL TECLER", que ens oferí un repertori molt variat de cançons nadalenques cantades i instrumentalitzades pels alumnes d'aquesta escola de música. L'acte va tenir lloc a les 18:30 h.

16 de desembre, dissabte, Concert: El segon concert de Nadal fou el del COR JOVE DE LA SCHOLA CANTORUM DELS AMICS DE LA CATEDRAL. Dirigit per la Sra. Ana Mateu Morelló, enguany acompanyats per teclat i violoncel, el Cor Jove ens va oferir un bon concert amb un repertori nadalenc molt variat que feu les delícies dels assistents que omplien l'Església de Natzaret. El concert es va portar a les 19:30 h.

18 de desembre, dilluns, Junta General Extraordinària: Després dels fets ocorreguts aquests últims mesos de l'any i de les dimissions presentades per uns quants membres de Junta Directiva, es convocà, a proposta del Sr. Arquebisbe i del Prefecte de la Congregació, una Junta General Extraordinària per a explicar el procés d'Immatriculació al Registre de la Propietat (de l'any 2018), de la Casa de La Sang i l'Església de Natzaret a nom de les dues Congregacions germanes, La Sang i La Soledat, que les comparteixen des de sempre.

Fins aquí el detall de les activitats portades a terme per la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist durant el passat any 2023.

PROGRAMA D'ACTES SETMANA SANTA 2024

Josep Ciurana Moncusí

Secretari de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist

DIJOUS, 8 de FEBRER Junta General Ordinària corresponent a l'exercici 2024. A les 20:00 h a l'Església de Natzaret.

DISSABTE, 9 de MARÇ Participació de la Banda de Tambors de la Secció d'Aspirants de la Puríssima Sang (Banda de la Flagel·lació) a la trobada de Bandes de Tambors de les Confraries de Setmana Santa de la nostra ciutat. L'acte tindrà lloc a les Muralles romanes (Camp de Mart) per la tarda-vespre.

DILLUS, 11 de MARÇ Presentació de la Revista "LA SANG" número 41, a càrrec del Sr. Federic Adan Domènech, Catedràtic de dret processal de la universitat Rovira i Virgili. L'acte es portarà a terme a l'Església de Natzaret, a les 19:30 h. Durant l'acte es farà lliurament de les Medalles de la Congregació als Abanderats d'enguany: Sr. PAU RICOMÀ VALLHONRAT portant de la Bandera Principal de la Congregació i Sr. OCTAVI POTAU MAS portant de la Bandera de la Secció d'Aspirants de La Sang.

DIJOUS, 14 de MARÇ Presentació de l'Opuscle de la Congregació de Senyores sota la Invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i de la Mare de Déu de La Soledat. A les 20:00 h a l'Església de Natzaret.

DISSABTE, 16 de MARÇ Sortida de la Banda de Tambors dels Aspirants de La Sang (Banda de la Flagel·lació) a CALAHORRA a la Rioja, per a participar a la trobada anual de Bandes de Tambors de la Setmana Santa.

DIMECRES, 20 de MARÇ Concert de l'Aula de Música Tradicional i Popular "EL TECLER" a l'Església de Natzaret, a les 18:30 h. Els alumnes de l'Escola ens oferiran un concert de melodies pròpies de Setmana Santa.

DISSABTE, 23 de MARÇ Assistència d'una representació de la Junta de la Congregació de La Sang, juntament amb una representació de la Junta de la Congregació de La Soledat, a la Missa de Vigília de la festivitat de Rams, a la Parròquia de la Santíssima Trinitat per a fer el lliurament del Ciri Pasqual que ambdues Congregacions ofereixen cada any a la Parròquia. A les 19:00 h.

DIUMENGE de RAMS, 24 de MARÇ Benedicció de Palmes, Palmons i Rams, a les 10:30 h al carrer de Les Coques, a càrrec de Monsenyor Joan Planellas i Barnosell, Arquebisbe de Tarragona, Metropolità i Primat. Acte seguit Processó de les Palmes fins l'interior de la Catedral i seguidament, a les 11:00 h celebració eucarística de Diumenge de Rams, concelebrada pel Sr. Arquebisbe i Preveres de la ciutat.

Per la tarda, a les 19:00 h **SOLEMNE i TRADICIONAL VIACRUCIS** organitzat per la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist. Els congregants i congregantes i Aspirants/es de La Sang i la resta de Confraries hi assistiran vestint la vesta reglamentària de cada

entitat i amb Gorgera (Golilla). NO es porta cucurulla penitencial. El recorregut serà el tradicional de cada any: Sortida des de la Plaça del Rei (Església de Natzaret), Portella, Granada, Portal de Sant Antoni, Passeig de Sant Antoni, Passeig Torroja i entrada a les Muralles, Passeig Arqueològic fins sortida Muralles, Portal del Roser, Plaça Pallol, Caballers, Major, Plaça les Cols, Merceria, Pare Iglésias, Pla de La Seu i entrada a la Catedral, on finalitzarà el VIACRUCIS amb la veneració de la Santa Imatge del Crist de La Sang per part del públic fidel assistent. Un cop acabada la veneració del Sant Crist de La Sang, la Imatge tornarà en processó acompanyada dels confreres amb vesta fins l'Església de Natzaret pel recorregut habitual de retorn, Pla de La Seu, Pare Iglésias, Merceria, Plaça les Cols, Major, La Nau i Plaça del Rei, on davant l'Església de Natzaret es farà la veneració de la Santa Imatge per part dels congregants i congregantes de La Sang i les altres Confraries assistents. Un cop finalitzat l'acte, el Sant Crist entrarà a l'Església de Natzaret on té el seu estatge.

DIMARTS SANT, 26 de MARÇ Un escamot dels Armats de La Sang encapçalarà com cada any la Processó de la Reial Germandat de Jesús Natzarè, que sortint de l'Església Parroquial de Sant Francesc, a la Rambla Vella recorrerà els carrers de la Part Alta per a acabar al mateix lloc d'inici. A les 20:00 h.

DIMECRES SANT, 27 de MARÇ A les 19:45 h. PROCESSÓ del DOLOR que organitza la Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió i que surt de la Parròquia de Sant Joan Baptista per a recórrer els carrers del centre de la ciutat. La Sang hi assistirà amb el Penó dels Aspirants, el Pas de la Flagel·lació, la Banda de Tambors dels Aspirants i acompanyats a files per tots els Aspirants/es i Congregants/es que així ho vulguin fer a més de les Aspirants i Senyores Congregants de la Congregació germana de la Mare de Déu de la Soledat. Acabada la Processó retorn del Pas de la Flagel·lació a l'Església de Natzaret.

DIJOUS SANT, 28 de MARÇ A les 17:30 h. OFICI LITÚRGIC del SOPAR del SENYOR a l'Església de Natzaret, amb assistència de les Junes Directives de les dues Congregacions germanes i tots els congregants i congregantes que així ho desitgin a més de públic fidel. Durant la celebració litúrgica sostindrà els cants la Coral L'ÀNCORA.

Un cop acabat l'OFICI, arribarà el TORN de GUÀRDIA de HONOR dels ARMATS al SANTÍSSIM. Des de les 18:30 h fins les 21:00 h s'aniran succeint els diferents Torns de Guàrdia. Durant l'estada a dins l'Església preguem al públic guardi el màxim silenci possible per respecte a la presència del Santíssim Sagrament dins el Monument i perquè és un lloc de pregària i oració.

DIVENDRES SANT, 29 de MARÇ A les 06:00 h SERMÓ de PASSIÓ a la S.E. CATEDRAL. A les 06:15 h sortirà de l'Església de Natzaret la imatge del Sant Crist acompanyada de la Creu dels Improperis, la Bandera negra amb Matraques i els Senyors i Senyores congregants de les dues Congregacions germanes més els representants de les altres Confraries, tots amb vesta i CUCURULLA PENITENCIAL. Pel recorregut oficial: Plaça del Rei, Santa Ana, Plaça del Fòrum, Merceria, Pare Iglesias, Pla de La Seu, interior de la Catedral, on a les 06:30 h començarà el SOLEMNE i TRADICIONAL VIACRUCIS de DIVENDRES SANT matí, que recorrerà els carrers de la Part Alta. El recorregut serà el de sempre: Catedral, Pla de La Seu, Les Coques, Sant Pau, Pla de Palau, Guitarra, Plaça Sant Joan, Baixada del Roser, Salinas, Plaça de la Font, Cós del Bou, Baixada Peixateria, Plaça del Rei, on finalitzarà el VIACRUCIS amb la veneració de la Santa Imatge per part dels congregants/es amb vesta i el públic fidel.

A les 12:00 h a l'Església de Natzaret ACCIÓ LITÚRGICA de la MORT del SENYOR.

A les 16:00 h RECOLLIDA dels PASSOS A aquesta hora els Armats de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist iniciaran la tradicional Recollida dels

Passos per a portar-los a la Plaça del Rei, amb el recorregut de cada any: 1ª Recollida: Rambla Vella, Sant Agustí, Plaça Verdaguer, Rambla Nova i Unió. 2ª Recollida: Plaça de la PAGESIA, Descalços, Plaça de Sant Antoni, Portal Sant Antoni, Passeig Sant Antoni, Portella i Plaça del Rei. Pla de La Seu, Pare Iglesias, Merceria, Plaça les Cols, Major, Baixada Misericòrdia, Cós del Bou, Baixada Peixateria i Plaça del Rei.

De les 18:30 h a les 19:30 h exposició dels Passos a la Plaça del Rei.

A les 19:30 h SOLEMNE I MAGNA PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT. A dos quarts de vuit de la tarda els ARMATS DE LA SANG, després de fer les tres Reverències al Sant Crist de La Sang dins l'Església, encapçalaran la tradicional Processó, declarada per la Generalitat de Catalunya "Element festiu patrimonial d'interès nacional" on participen totes les Confraries, Gremis, Germandats, Congregacions i Associacions de la Setmana Santa. El recorregut serà el tradicional: Plaça del Rei, Passeig Sant Antoni, Portal Sant Antoni, Plaça de Sant Antoni, Descalços, Plaça de la PAGESIA, Arc de Sant Llorenç, Sant Pau, Pla de Palau, Baixada del Claustre, Mare de Déu del Claustre, Escrivanies Velles, Pla de La Seu, Pare Iglesias, Merceria, Plaça les Cols, Major, Baixada Misericòrdia, Plaça la Font, Sant Fructuós, Rambla Vella, Comte de Rius, Rambla Nova, Sant Agustí, Rambla Vella, Portalet, Trinquet Nou, Baixada Peixateria i Plaça del Rei.

DISSABTE SANT, 30 de MARÇ A les 18:00 h Processó de la Mare de Déu de La Soledat, organitzada per la Congregació de Senyores sota la invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i la Mare de Déu de la Soledat. Itinerari: Plaça del Rei, La Nau, Major, Plaça les Cols, Merceria, Pare Iglesias, Pla de La Seu, interior Catedral. Aleshores es resa la Corona Dolorosa de la Mare de Déu, una predicació, i la veneració de la imatge de la Mare de Déu. Al tornar a Natzeret, es canta La Salve Regina abans d'entrar dins l'Església de Natzeret. La Junta de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist hi assistirà en corporació.

Foto: Albert Cuadras

ELS ARMATS DE LA SANG APADRINEN ALS ROMANS DE SANT VICENÇ DE CASTELLET

Alfons Lorenzo
Capità Manaies

El diumenge 28 de gener els Armats de la Sang vam participar a la Segona Trobada de Romans i Armats a Sant Vicenç de Castellet, organitzada per l'Agrupació de Romans de Sant Vicenç.

L'assistència a la trobada tenia la significació especial de l'apadrinament que els armats santvicentins ens havien sol·licitat durant una visita que ens van fer a Tarragona uns mesos abans.

Tot i que l'origen dels Romans de Sant Vicenç es remunta als anys 60, l'entitat com a tal és relativament nova; es va formar l'any 2005, però no va ser fins al 2019 que no es va constituir com a entitat. A dia d'avui compta amb 32 membres. Van vestits amb una túnica blanca, capa vermella, sandàlies artesanals i mitjons vermells. Porten casc, escut, cuirassa i una llança que va guarnida amb el banderí de la primera trobada.

A la trobada van participar també els Armats de la Congregació dels Dolors de Bellpuig.

La jornada es va iniciar amb un esmorzar conjunt de les tres agrupacions participants. Tot seguit ens va desplaçar a canviar-nos i a les 11 h es va iniciar la desfilada pels carrers més cèntrics de Sant Vicenç. Un cop a la plaça de l'Ajuntament va tenir lloc l'acte d'apadrinament. Després de l'entrada a la plaça i del ball d'homenatge per part de l'Esbart Dansaire Santvicentí, el Capità Manaies dels Armats de la Sang va retornar l'espasa al primer centurió del romans de Sant Vicenç, Sr. Zoilo Selva i, alhora, va fer entrega de la nova espasa a l'actual centurió de la guàrdia romana santvicentina, Sr. Josep Martí. En un petit discurs va segellar l'apadrinament, manifestant l'esperança de mantenir per sempre l'amistat amb els romans santvicentins, i la disponibilitat a donar-los servei sempre que ho precisin.

Tot seguit va ser el torn de les evolucions de les 3 colles d'armats. Els amfitrions van aprofitar l'ocasió de la trobada per estrenar una coreografia renovada, creada i dissenyada en honor al municipi santvicentí: la Mola.

Un cop acabada la desfilada, i després canviar-nos i de carregar tot el material a l'autobús, la tres agrupacions participants van compartir dinar i sobretaula abans d'enfilars el viatge de tornada cap a Tarragona.

Va assistir a la trobada en representació de la Junta de la Congregació, el sots-prefecte Sr. Ramon M. Mullerat acompanyat de la seva muller Sra. Núria Domingo.

Carme Porta

Músic de la Banda de timbals dels Aspirants de la Sang, en motiu de l'exposició sobre els 20 anys de la Banda, (Abril de 2023).

Assaig, el nostre assaig, el de la Banda dels Aspirants de la Sang, on persones de diferents edats i somnis dispars ens retrobem moguts per una mateixa inquietud... aquesta, podria ser una definició que s'ajusti a la realitat.

Diumenge d'assaig, un diumenge qualsevol que ens apropa a la Setmana Santa. Possiblement, fa fred. Possiblement, ha estat una setmana complicada o, amb una mica de sort, potser no. Però segurament, a l'hora marcada, ens trobarem a la porta de l'Església de Natzaret per recollir els instruments, i tot seguit marxarem cap al Roqueral, lloc a on repassarem els "nostres" tocs. Tocs que ens sabem, tocs que ens anuncien la proximitat del dia de la processó i que any rere any ens fan retrobar... tocs màgics, tocs de debò, bons tocs!

Diferents escenaris com l'Antic Escorxador, l'Església de Natzaret, la passarel·la superior de l'aparcament de la Platja del Miracle o inclús el cobert del propi aparcament en cas de pluja, han estat testimonis de la "bona tossuderia" de fer les coses bé, tossuderia en buscar l'excel·lència en tot allò que ens proposem, en que el toc sigui impecable, en fer les coses bé, de debò...

Entre rialles, fem breu repàs de com estem, i comença l'assaig amb les indicacions del nostre cap de banda, en Jordi. Concentració i una enorme dosi de compromís envolta tot el grup. És veritablement impressionant, es pot sentir quasi físicament. De fet, sí, sense quasi, se sent!

Normalment, l'assaig està dividit en dues parts, toc d'exhibició i tocs de processó, separats per un breu descans, ben merescut i molt profitós. El toc d'exhibició és elegant, modern, molt tècnic, i el resultat és fascinant. Respecte als tocs de processó, destaca la solemnitat. Són tocs que adaptem al recorregut dels carrers de la nostra ciutat, tocs plens d'emoció i d'acompanyament.

Però torno als assajos per explicar-vos que, puntualment, també cantem, perquè en tot aquest procés d'assaig alguns de nosaltres fem anys, i ho celebrem plegats en el descans amb petits esmorzars plens de grans intencions! Entre galletes, entrepans, patates, olives i refrescs, carreguem forces i renovem energies.

Tots cuidem de tots, tots som conscients de la nostra part de responsabilitat en l'honor que implica acompanyar al pas de la Flagel·lació de Jesús, així com el que significa poder representar a la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de N.S.J. de Tarragona amb el nostre toc d'exhibició. I és quan es crea la sinergia que apareix la Banda de timbals dels Aspirants de la Sang en estat pur, amb la puresa de la feina ben feta, d'allò que es fa de cor, d'allò que es gaudeix i es vol compartir.

Agraïts amb qui ho ha fet possible i amb orgull hem tingut l'oportunitat de compartir la nostra passió, convidats a Calahorra, Logroño, Huesca...entre d'altres. Sortides en les que hem pogut riure, viure i convida moments que sens dubte no tenen preu.

Per tot plegat, gràcies. Gràcies a la Congregació. Gràcies per la confiança.

Gràcies a la banda per tanta professionalitat. Gràcies a les persones.

Gràcies per tot, a tots, de tot cor. Gràcies!!

LA SORTIDA I LA TORNADA DEL SANT CRIST

Principis del segle XX

LA SORTIDA

Les cucurulles acaben de formar i surten a la plaça. Allí l'expectació és general.
Tots els presents volen ser els primers en adorar la Santa Imatge.
L'escolania romp amb el Miserere de costum, i els fidels s'agenollen.
El Sant Crist s'atura un moment al mig de la portalada voltat de llums,
llums que en Ell es reflecteixen com en espill sant i majestàtic.
Les riques borles pengen d'ambdós costats i són sostingudes per majorals.
I al seu darrera la quitxalla, vestida de congregants diminuts,
porten els coixins sobre els que reposarà la creu quan sigui necessari.

És aquell un quadre meravellós. Un instant solemne.
El temps, que era plujós, sembla haver canviat.
Uns quants estels es poden veure entre la boira,
enllumenats encara per la posta del sol, que se n'acaba d'anar a la davallada.
La professó és, des d'aquell moment, un fet consumat.

LA TORNADA

El Sant Crist torna voltat de llum.
Allà, a l'altar principal, damunt dels coixins col·loquen la Creu.
Que n'és d'ermós !
Les gotetes d'aigua que la cabellera de la imatge havia entretingut,
brillen com puríssims diamants que, en mil colors, descomponen la claror de les atxes.
Els armats presten el seu darrer acatament.
És tan imponent l'espectacle, tan solemniàl aquell moment,
que els soldats de pasta i de cartró, amb barbes de teatre, sabres de fusta i llances de llauna,
semblen verament uns soldats romans de carn i ossos,
guerrers ferotges, indomables, i conqueridors de tot el món vell,
que rendeixen al Creador acatament i homenatge.

Mentrestant la professó es va fonent en arribar a la plaça.
Ho fa com els borrallons de neu es fonen en tocar el terra poc gelat,
i, poc a poc, la quietud es va restablint en aquells voltants de la Tarragona vella,
tan sorollosos un moment, i de costum, tan quiets i despullats de vida.

F. Vidal Ferrer (s. XX)

De "La Professó del Divendres Sant", de 1910

-Selecció i adaptació en català: Lluís M. Salvat-

LA CONGREGACIÓ DE LA SANG I L'ASSISTÈNCIA ALS CONDEMNATS A MORT (1941-1974).

EXEMPLES PER A RECORDAR, EXEMPLES PER A OBLIDAR

Dr. Antoni Jordà Fernández

Catedràtic d'Història del Dret i de les Institucions, Universitat Rovira i Virgili

Una de les obligacions estatutàries de la Congregació de la Sang, obligació sortosament avui desapareguda, era la d'acompanyar ens els darrers moments de la seva vida als condemnats a la pena de mort. Era una obligació tradicional i antiga, que dipositava en mans de les congregacions caritatives la funció d'acompanyar personalment i consolar cristianament a les persones que serien executades poques hores després. Tot plegat era fruit d'una societat dura de costums i de sentiments, que acceptava i assumia de pena de mort com un instrument legal per a castigar determinats delictes i conductes, i que la utilitzava com a instrument exemplificador de la convivència social. La primera actuació de la Congregació acompanyant un cadàver data de l'any 1547.¹

La pena de mort va estar vigent a Espanya fins la II^a República quan va ser abolida en el Codi penal de 1932, tot i que va continuar en vigor en el Codi de Justícia Militar. Durant la guerra civil la pena capital fou aplicada pels dos bàndols. Amb la dictadura del general Franco va ser de nou introduïda al Codi penal. Mitjançant una legislació especial, delictes comuns com robatoris amb violència i utilització d'armes estaven sancionats amb la pena de mort i sotmesos a la jurisdicció militar que era molt més expeditiva i contundent que la jurisdicció civil.² La Constitució de 1978 la va suprimir excepte en temps de guerra.³ Fou completament abolida quan el 1995 es va suprimir definitivament la pena de mort del Codi de Justícia Militar.⁴ L'any 2009 Espanya va ratificar el Protocol 13 al Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals, que estableix l'abolició de la pena de mort en qualsevol circumstància.⁵

En els llibres d'actes de la Congregació de la Sang conservats a partir de 1939⁶ no hi ha constància de que aquesta obligació d'acompanyament als condemnats es complís amb els centenars d'encausats per motius polítics i posteriorment afusellats quan encara s'estava lluitant en la guerra civil.⁷ Tampoc trobem dades al respecte en les publicacions d'alguns dels empresonats a la pre-

¹ Diego BERTRAN VALLVÉ, *La Justicia en Tarragona a través de los siglos*, Tarragona 1981, p. 131. Més informacions a Juan SALVAT Y BOVÉ, *Tesoro bibliográfico de la "Confraria i Congregació de la Sang de Jesuchrist"*, Tarragona, siglos XVI- XIX, Tarragona, 1987, pp. 91-102; i Jordi BERTRAN [LUENGO], *El mestatge de la Sang de Tarragona. Història d'una confraria, 1545-2020*, Valls, 2020, pp. 27 i 96.

² *Boletín Oficial del Estado*, 11 d'abril de 1941: Ley para la Seguridad del Estado, de 29 de març de 1941; i *Boletín Oficial del Estado*, 6 de maig de 1947: Decreto-Ley de 18 d'abril de 1947, "sobre represión de los delitos de bandidaje y terrorismo".

³ Un primer intent d'abolir la pena de mort va ser defensat davant el Senat pel senador tarragoní i advocat Josep Anton Baixeras Sastre, al desembre de 1977. Vid. Isabel BAIXERAS DELCLÓS, "El discurs abolicionista de l'Entesa dels Catalans". La intervenció de Josep Anton Baixeras al Senat el 28 de desembre de 1977", a Magí SUNYER (coord.), *Identitat, literatura i dret*, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 61-75.

⁴ *Boletín Oficial del Estado*, 11 de desembre de 1985: Llei Orgànica 13/1985, de 9 de desembre, d'aprovació del Codi Penal Militar, arts. 24 i 25; *Boletín Oficial del Estado*, 28 de novembre de 1995: Llei Orgànica 11/1995, de 27 de novembre, d'abolició de la pena de mort en temps de guerra, art. 1.

⁵ *Boletín Oficial del Estado*, 30 de març de 2010: "Instrumento de Ratificación del Protocolo número 13 al Convenio para la protección de los Derechos Humanos y las Libertades Fundamentales, relativo a la abolición de la pena de muerte en todas las circunstancias, hecho en Vilna el tres de mayo de dos mil dos".

⁶ La primera acta conservada correspon al dia 26 de febrer de 1939.

⁷ Les primeres execucions (cinc) van tenir lloc el 28 de febrer de 1939. Els condemnats foren traslladats de la presó de Pilats a la muntanya de l'Oliva, on van ser afusellats. Vid. Josep RECASENS LLORT, *La repressió franquista a Tarragona*, Tarragona 2005. Vid. també: Josep M. SOLÉ SABATÉ, *La repressió franquista a Catalunya 1938-1953*, Barcelona, 1985, p. 531; Jordi PIQUÉ PADRÓ, *El fons documental del Centre Penitenciari de Tarragona (1939-1975) que es conserva a l'Arxiu Històric de Tarragona*, p. 11, a <http://jordipique.cat/wp-content/uploads/2013/04/El-fons-documental-del-Centre-Penitenciari-de-Tarragona-1939-1975.pdf>, consultat el 28 de gener de 2024; Francesc-Xavier TOLOSANA, *Relació de les víctimes de la repressió franquista entre els anys 1939 i 1948 enterrades al cementiri de Tarragona*, a <https://www.tarragona.cat/patrimoni/arxiu-municipal/fitxers/altres/memoria-democratica/memoria-publicacions/llicitat-del-cementiri-1939-1948>, consultat el 28 de gener de 2024.

Foto: Carles Mallol

só de Pilats entre 1939 i 1941.⁸ Aquests massius afusellaments tenien lloc a la muntanya de l'Oliva com a conseqüència dels corresponents consells de guerra,⁹ i és de suposar que la urgència, la gran quantitat d'execucions i les característiques que les envoltaven no permetien l'acompanyament per part de la Congregació com seguidament comentarem.¹⁰ Val a dir que aquests consells de guerra sumariíssims estaven mancats de qualsevol garantia jurídica (especialment per falta de proves o proves falses), i en algun cas la situació era realment esberrant, com va passar amb el processat Ramon Alujas Llagostera, de 28 anys i natural de Tarragona, per a qui el fiscal va sol·licitar en consell de guerra del 12 de juny de 1939 la pena de reclusió perpètua, i el seu advocat defensor (militar), va demanar ¡¡¡la pena de mort!!!. Fou afusellat el 19 d'octubre de 1939.¹¹

Per tal d'ampliar la capacitat de la presó de Pilats, a Tarragona s'havien habilitat dues presons més: la de la "Punxa" (església i convent dels pares Carmelites, al carrer de l'Assalt) on estaven reclosos els condemnats a penes inferiors a la reclusió perpètua i els presos preventius; i entre juny de 1939 i 1944, la de les Oblates, al convent del monges del mateix nom al carrer del Portal del Carro, on

estaven detingudes les dones. Anteriorment, entre gener i juny de 1939, les preses van romandre a la presó de Pilats, separades dels homes. D'entre totes les processades a Tarragona va ser executada una pena de mort: la d'Elisa Cardona Ollé, natural de Duesaigües, de 21 anys, empleada de l'Hotel Nacional de Tarragona (a la Rambla Vella). Fou detinguda al febrer de 1939, acusada de la delació del propietari de l'hotel i d'uns hostes que havien estat assassinats el 1936. Va ser afusellada a l'Oliva el 22 d'abril de 1939, en la mateixa "saca" que el Dr. Battestini Galup i altres 32 condemnats més.¹²

Durant el franquisme la Congregació de la Sang de Tarragona va complir formalment amb les seves obligacions estatutàries d'acompanyament als condemnats a mort per delictes comuns en dues ocasions (1941 i 1948). De cada execució la Congregació aixecà una acta, que s'incorporava al Lli-

⁸ Joan VENTURA SOLÉ, *Presó de Pilats, Tarragona, 1939-1941 : apunts sobre la repressió de la postguerra a les comarques tarragonines*, Tarragona 1993; Josep SUBIRATS PIÑANA, *Pilatos 1939-1941, prisión de Tarragona*, Madrid, 1993.

⁹ Marc CARRILLO, "La legislació repressiva de la dictadura franquista en el període 1939-1959", a Pelai PAGÈS BLANC, *Franquisme i repressió. La repressió franquista als Països Catalans (1939-1975)*, València 2004, pp. 75-101.

¹⁰ Tant Joan VENTURA SOLÉ, *op. cit.*, pp. 57-58, com Josep SUBIRATS PIÑANA, *op. cit.*, pp. 39-42, indiquen a tall d'exemple que en tres dies (15, 16 i 17 de novembre de 1939), foren trets de la presó de Pilats i afusellats a l'Oliva un total de 102 condemnats.

¹¹ Joan VENTURA SOLÉ, *op. cit.*, p. 131; Josep SUBIRATS PIÑANA, *op. cit.*, pp. 35-36.

¹² Vid. Josep SUBIRATS PIÑANA- Pilar POY FRANCO, *Les Oblates, 1939-1941. Presó de dones de Tarragona*, Valls 2006, pp. 41-56; Meritxell FERRÉ BALDRICH, "La repressió franquista contra les dones: el cas d'Elisa Cardona", a *Revista del Centre de Lectura*, Vol. 2023: 9a època, 2n quadrimestre, consultat el 29 de gener de 2024 a: https://www.centrelectura.cat/revistadigital/la-repressio-franquista-contra-les-dones-el-cas-elisa-cardona/#_ftn13, el dia 29 de gener de 2024; Pineda VAQUER FERRANDO, "Recordant Elisa Cardona, l'única dona afusellada pel franquisme a Tarragona", a *Fet a Tarragona*, 15 de gener de 2019; Montserrat DUCH PLANA - Meritxell FERRÉ BALDRICH, *De súbdites a ciutadanes. Dones a Tarragona, 1939-1982*, Tarragona 2009, pp. 80-81; Joan VENTURA SOLÉ, *op. cit.*, pp. 94-101. Sobre el Dr. Battestini: Josep ADSERÀ MARTORELL, *El Dr. Rafael Battestini i Galup i el seu entorn: director de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla (1923-1937): estudi documental*, Tarragona 1992; i Josep M. VALLÈS I MARTÍ, *Rafael Battestini i Galup (1886-1939) : catalanista , víctima de la repressió franquista*, Valls 2009.

Foto: Carles Mallol

bre d'actes de l'entitat. El procediment era el següent: l'autoritat militar (Capitania general o Tribunal militar) o judicial (Audiència) comunicaven a la Congregació la data de l'execució dels condemnats. Aleshores la Congregació establia els diferents torns d'acompanyament la nit anterior a la seva execució.¹³

El ritual que se seguia en les execucions estava fixat pel Reial Decret de 10 de desembre de 1928, que permetia i autoritzava les "Asociaciones de Caridad" a acompanyar els condemnats i estar presents durant l'execució.

Les actes recullen dues execucions (1941 i 1948) tal i com consta a les respectives actes consultades. El 15 d'agost de 1941 la junta directiva va ser notificada per la Capitania General de la IV Regió militar de la realització prevista de tres execucions a la presó de Tarragona pel dia següent. Els tres condemnats eren: Ramón Lázaro Corella, de 36 anys, natural de Camarillas (Terol), pagès, resident a Tortosa; Joaquim Escoda Curto, de 28 anys, natural de Tortosa, pagès, i Joan Curto Espuny, (a. "Cantagallos"), de 27 anys, natural de Tortosa, pagès. Tots tres estaven encausats per la jurisdicció militar. La premsa de l'època informà del cas com un delictes d'assassinat i bandidatge.¹⁴

La Junta directiva de la Congregació acordà complir amb la seva obligació d'acompanyament en les execucions de les tres persones a garrot vil, que es va dur a terme la matinada del 16 d'agost de 1941. A les 0,30h d'aquell dia, el prefecte de la Congregació, M.I. Dr. Jaume Sabaté Poblet, acompanyat pels membres de la Junta directiva i alguns congregants (en total, quinze persones) es presentaren a les portes de la presó provincial que aleshores estava ubicada al Pretori o Torre de Pilats. Davant dels condemnats, es va llegir la sentència, i posteriorment s'organitzaren torns d'acompanyament a cadascun d'ells, "que mostraron gran abatimiento y arrepentimiento". A les 04,00h de la matinada s'oficià a la presó la preceptiva Missa. Finalitzada aquesta, el condemnat Joan Curto Espuny demanà atorgar testament, la qual cosa va fer davant dels sacerdots pre-

¹³ Gaceta de Madrid, 11 de desembre de 1928, pp. 1623-1624: Reial decret núm. 2298, de 10 de desembre de 1928, aprovant el "Reglamento para la ejecución de lo dispuesto en el artículo 170 del nuevo Código penal" [pena de mort].

¹⁴ *La Vanguardia Española*, 17 d'agost de 1941, p. 4: "Son ejecutados en Tarragona tres atracadores. Habían asesinado a un aparcerero, despojándole del dinero que llevaba". Els fets havien tingut lloc a Tortosa el dia 6 d'abril de 1941. El consell de guerra va tenir lloc a Tarragona el dia 11 de juliol de 1941. Vid. També algunes referències a Enric TERRADELLAS PRAT - Àngels BERNAL CERCÓS, *La série documental "Procediments Judicials Militars (Sumarissims), 1939-1980, de l'Arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercer de Barcelona*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona 2015, pp. 140, 142 i 163.

Foto: Carles Mallol

sents:¹⁵ Mn. Antoni Tomàs capellà de la presó;¹⁶ Dr. Jaume Sabaté Poblet prefecte de la Congregació; Dr. Francesc Vives Recasens prior de la Congregació, vicari general auxiliar de la diòcesi; Mn. Salvador Roig Vidal, vocal eclesiàstic de la Congregació, en presència de cinc testimonis (tots ells, oficials del Cos de Presons).

Els congregants tornaren a l'església de Natzaret, seu de l'entitat, per a abillar-se amb les vestes i recollir el Sant Crist. Retornaren a la presó portant els congregants les atxes, “ y dos [de ellos], con verga”. A les 05,00 els condemnats foren executats un darrera de l'altre, per “el ejecutor de sentencias de Valladolid”. Les seves despulles van ser traslladades en un furgó al cementiri de Tarragona.

El secretari de la Congregació (Josep M. Güell i Puig) va fer constar a l'acta de les execucions que “...nuestra nueva imagen del Santo Cristo de la Sangre, de semblante triste pero bondadoso y misericordioso, ha presenciado por vez primera la ejecución de tres sentencias a muerte a garrote vil, acto sumamente importante y trascendental para los anales de nuestra Congregación. Que la misericordia inagotable de nuestro Redentor haya alcanzado el alma de los ajusticiados”.

Val a dir que aquestes execucions a garrot, que tenien lloc a la mateixa presó, van provocar un cert daltabaix en la rutina del centre penitenciarí com ens explica Josep Subirats:¹⁷

“En el interior de Pilatos aquel mes de agosto [de 1941] hubo un gran revuelo: tres presos comunes habían sido condenados a morir a garrote vil, acusados del asesinato de un agricultor cometido en Tortosa unas semanas antes. La ejecución tuvo lugar el 17 de agosto. La víspera, a través del torno, pude ver al verdugo. Era el titular de Valladolid, un hombre insignificante. Vi al entonces director de la cárcel José Gallástegui muy incómodo con tanta gente para asistir a los reos porque, aparte del capellán de Pilatos Mn. [Antonio] Tomás Homs, les acompañaron dos canónigos, otro sacerdote, así como el superior de los Jesuitas y una docena de cofrades de la Purificación [sic] de la Sangre. A la una de la madrugada les comunicaron la sentencia y acto seguido entraron en capilla. El re-

¹⁵ A Catalunya, l'atorgament de testament davant el rector de la parròquia o testament sacramental era una institució de gran tradició i molt antiga, que es va mantenir vigent amb algunes limitacions fins l'any 1991, en què fou suprimida (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 21 de gener de 1992: Llei 40/1991, de 30 de desembre, Codi de Successions per causa de mort en el Dret civil de Catalunya, Disp. Transitòria setena).

¹⁶ Mn. Antoni Tomàs Homs havia nascut el 1877 al Vendrell, de família valenciana. Era organista a la catedral de Tarragona. Després de començar la guerra civil, va ser detingut per les “milícies armades” i acusat de tinència il·lícita d'armes i d'estar afiliat al Centre Tradicionalista (carlí). Ingressat a la presó de Pilats de Tarragona el 15 de setembre de 1936, fou jutjat pel Tribunal Popular a l'edifici del “ex-Seminario” el dia 9 d'abril de 1937. Va ser absolt i posat en llibertat. Vid. tot el procés a: Archivo Histórico Nacional, FC-CAUSA_GENERAL, 1456, Exp.5: “Causas acumuladas nº 46/1936 y 11/1937 del Tribunal Popular de Tarragona contra Antonio Tomás Homs por tenencia ilícita de un arma de fuego y actividades fascistas”. Acabada la guerra s'incorporà com a capellà a la presó de Pilats, on entre 1944 i 1949 oficiaria com a “Capellán del Cuerpo de Prisiones”. Va formar una mena de coral amb els presos, que segons sembla li tenien un especial afecte per les seves qualitats personals, no pas per les seves virtuts pastorals; vid. Joan VENTURA SOLÉ, *op. cit.*, pp. 25-26 i pp. 46 i ss.

¹⁷ Josep SUBIRATS PIÑANA, *op. cit.*, p. 108.

Foto: Carles Mallol

vuelo duró hasta que se les ejecutó, a las cinco de la madrugada... En realidad a los reos apenas les conocí y eso que dos de ellos eran de Tortosa; ambos analfabetos, por cierto.”

El segon cas d'acompanyament en l'execució és de l'any 1948. L'acta de la Junta directiva de la Congregació del 3 de març de 1948 indica que el president de l'Audiència Provincial de Tarragona (José Bravo Mezquita)¹⁸ comunicava que l'endemà dia 4, a les 07,00h de la matinada, serien executats dos condemnats per assassinat i robatori segons sentència de l'Audiència Provincial de Tarragona i confirmada pel Tribunal Suprem. Els dos condemnats eren els germans Joan Guardiola Castellnou, de 24 anys, i Esteve Guardiola Castellnou, de 22 anys. Estaven acusats del crim de tots els membres de la família de Pedro Andrés i Encarnació Hernández (pare, mare i tres filles menors d'edat), succeït dos anys abans a Tortosa.¹⁹

Atesa la urgència del cas, s'organitzaren de forma immediata els torns dels congregants per acompanyar els encausats des del moment en què entressin “en capilla”. Els congregants anirien amb el Sant Crist, portarien atxes i s'abillarien amb vesta, cucurulla i escut. A les 19,00h del dia 3 de març començaren els torns d'acompanyament als condemnats, amb la participació d'un total de 18 congregants distribuïts en diferents grups cada tres hores. A mitjanit els condemnats sol·licitaren poder-se acomiadar de la seva mare i dos congregants (el prevere Dr. Joan Corbella, i Emili Francesch) es traslladaren en cotxe a la ciutat de Reus per portar-la a Tarragona. Després de la visita i posterior comiat, la van acompanyar novament al seu domicili.

A les 05,00h del dia 4 de març de 1948 s'oficià la corresponent Missa. Finalitzada aquesta els dos condemnats van sol·licitar formar part de la Congregació.²⁰ A les 06,45h, el Sant Crist sortí “con todos los honores” de l'església de Natzaret i fou portat a la presó, “...para ser testigo presencial de la ejecución”. A les 07,00h els condemnats foren executats a garrot vil un darrera de l'altre pel boxí de l'Audiència de Burgos. Just abans de l'execució demanaren perdó, i abraçaren al Sant Crist. Acabada l'execució, fou hissada a la façana exterior de la presó la preceptiva bandera negra que es mantindria tota la jornada (“hasta la puesta del sol”, tal com deia el Decret de 1928), com a senyal

¹⁸ José Bravo Mezquita (1886-1959). Jutge des del 1916, ocupà diferents destinacions (El Vendrell, Castelló, Sant Feliu de Llobregat, Múrcia). Ascendí a Magistrat el 1933. En iniciar-se la guerra civil fou detingut i traslladat al vaixell presó *Uruguay*, al port de Barcelona. L'any 1940 fou depurat sense sanció. L'any 1942 fou nomenat Sotsdirector general de Presons. L'any 1946 fou nomenat president de l'Audiència provincial de Tarragona, càrrec que va exercir fins a la seva mort. A l' *Uruguay* compartí captiveri amb José Macián Pérez (1905-1983), secretari del Jutjat municipal de Tarragona, que posteriorment va ser alcalde de Tarragona (1939-1943), governador civil de Còrdova i d' Oviedo (1943-1950), Director general de Regiones Devastadas (1950-1957), i governador civil de Biscaia (1958-1961). També estaven empresonats dos dels germans Landa, que van ser afusellats poc després. La relació d'empresonats al vaixell presó *Uruguay*, a *El Noticiero Universal* (Barcelona), 6 d'agost de 1936, p. 4.

¹⁹ *Diario Español de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.* (Tarragona), 8 de febrer de 1946, p. 1: “Detención de los autores del crimen de Tortosa”. Els fets succeïren el 4 de febrer de 1946. La nota oficial del Govern civil esmenta erròniament com a autors convictes i confessos a “José y Juan Guardiola”. Havien estat detinguts a Barcelona.

²⁰ Consta la seva admissió com a congregants en l'acta de la sessió de la Junta directiva del dia 8 de març de 1948, tres dies després de l'execució.

de l'execució realitzada. La premsa local va informar amb tota mena de detalls els moments previs a l'execució,²¹ sense ometre algunes notes morboses del cas.²²

Aquest any 2024 es compleix el cinquantenari de les darreres execucions a garrot vil a Espanya.²³ Van tenir lloc el dia 2 de març de 1974 i els condemnats per la Justícia Militar eren l'anarquista Salvador Puig Antich (executat a Barcelona), i Heinz Ches (executat a Tarragona). Atès que Heinz Ches, independentment de totes les irregularitats processals i policials sobre la seva veritable identitat,²⁴ va ser executat a Tarragona la Congregació de la Sang hauria d'haver intervingut. Però en aquesta ocasió, la Sang no va complir amb la seva obligació estatutària. ¿Per què? L'acta de la Junta directiva del dia 8 de març de 1974 fa constar que el prefecte de la Congregació, Dr. Pere Batlle Huguet, va manifestar: “El Sr. Prefecto hace constar el hecho de que últimamente tuvo lugar una ejecución en nuestra Ciudad y que según los Estatutos de nuestra Congregación se debía asistir al reo hasta el último momento, pero debido a que no se comunicó oportunamente la tal ejecución, no pudo cumplirse esta cláusula estatutaria”.

¿Què vol dir “oportunamente”? ¿Per què no fou notificada “oportunamente” l'execució a la Congregació? La notificació de l'execució ¿no va arribar mai? ¿O no va arribar a temps? Segons indica Dídac Bertran, el Dr. Pere Batlle li va comunicar personalment que la Congregació “...estuvo prevenida con el Santo Cristo y unos cuantos congregantes por si era requerida su presencia para acompañar en sus postreros instantes al último sentenciado ejecutado en Tarragona, hecho que acaeció el 2 de Marzo de 1974”.²⁵

El Reglament del Servei de presons de l'any 1956 encara seguia mantenint la possibilitat d'acompanyament al condemnat a pena de mort per part de “...Sacerdotes o Ministros de la religión que profese [el reo] e individuos de asociaciones religiosas o de caridad que le auxilien”, així com també presenciar l'execució.²⁶ Però la Congregació no fou “requerida” per acompanyar i assistir al condemnat durant l'execució.

Per les informacions de la premsa de l'època ens poden assabentar d'alguns detalls. L'advocat defensor, Jordi Salvà Cortés, junt amb el degà del Col·legi d'Advocats de Tarragona, Enric Yxart Ventosa,²⁷ es van presentar a la presó provincial (des del 1953, traslladada a un nou edifici a l'avinguda

²¹ *Diario Español de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.* (Tarragona), 5 de març de 1948, p. 7: “Ayer se cumplió la sentencia dictada contra los hermanos Juan y Esteban Guardiola”. La crònica periodística, sense firmar, és interessant pels detalls costumistes que aporta. Per exemple, que un dels germans fumava molt i bevia cafè “con unas gotas de cognac” abans de l'execució. O que la presó estava rodejada per soldats “con bayoneta calada”.

²² *Diario Español de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.* (Tarragona), 5 de març de 1948, p. 7: “El quíntuple asesinato cometido en Mianes, partido [judicial] de Tortosa fue realizado matando los asesinos a sus víctimas a hachazos, y llevándose después el producto del robo, consistente en cinco pesetas con setenta y cinco céntimos, y un reloj de pulsera, comiéndose en el mismo lugar donde yacían las víctimas un pedazo de pan con jamón.”

²³ La darrera aplicació de la pena de mort a Espanya fou al setembre de 1975, quan foren afusellats dos militants d'ETA-Político Militar i tres militants del FRAP: Jon Paredes, Àngel Otaegi, José Luis Sánchez Bravo, Ramón García Sanz y Humberto Baena.

²⁴ No era pas polac i sense família, com es va afirmar, ni tampoc es deia Heinz Ches: en realitat era Georg Michael Welzel, nascut el 1944, era natural de Cottbus, prop de la frontera polaca, a l'antiga República Democràtica Alemanya (RDA). Tenia germans, parella, i tres fills. Intentà evadir-se diverses vegades de la RDA, i finalment ho aconseguí accedint de forma sorprenent i sense problemes al Berlín Occidental el maig de 1972. El dia 12 de desembre del mateix any entrà amb un passaport fals a Espanya. Una setmana més tard, a l'Hospitalet de l'Infant, disparà sense causa aparent diversos trets al guàrdia civil Antonio Torralbo, que morí a l'acte. Fou detingut l'endemà, i jutjat posteriorment en un consell de guerra al Govern Militar de Tarragona el setembre de 1973, que el condemnà a la pena mort (La Vanguardia Española, 8 de setembre de 1973, p. 34). Vid. Juan ESLAVA GALÁN, *Verdugos y torturadores*, Madrid, 1991; Raúl M. RIEBENBAUER, *El silencio de Georg*, Barcelona, 2005 (reed. Santander, 2021); M. Carme RODRÍGUEZ VIRGILI, *Heinz Ches. L'últim executat a garrot vil*, Barcelona, 2023.

²⁵ Diego BERTRAN VALLVÉ, *op. cit.*, p. 134. És més que probable que la informació sobre la execució arribés de mans d'un congregant, l'advocat i degà del Col·legi d'Advocats de Tarragona Enric Yxart Ventosa. El Dr. Pere Batlle Huguet ja havia participat en l'acompanyament als dos condemnats de les execucions de l'any 1948; vid. Acta de la Junta directiva, 8 de març de 1948.

²⁶ *Boletín Oficial del Estado*, 15 de març de 1956: Decret de 2 de febrer de 1956, “por el que se aprueba el Reglamento de los Servicios de Prisiones, adaptado a la Ley de 15 de julio de 1954”, arts. 44 i 46.

²⁷ Enric Yxart Ventosa (Tarragona, 1925- Altafulla, 1993), advocat, degà del Col·legi d'advocats de Tarragona (1972-1983), i regidor de l'ajuntament (1960-1965). Era membre de la Congregació de la Sang. Vid. les seves vivències en el tema que ens ocupa a Salvador-J. ROVIRA I GÓMEZ, *Enric Yxart Ventosa. Un tarragoní de soca-rel*, Tarragona, 2017: “...si quien decreta la pena de muerte, tuviese que presenciar la ejecución, la mayor parte de ellas indultaría, pues una cosa es ejecutar a través de una orden y otra cosa muy distinta es vivir la tragedia de cerca”.

de la República Argentina) a les 04,30h del dia 2 de març de 1974. Allí es van entrevistar amb el condemnat durant mitja hora. Posteriorment els advocats es mantingueren en una sala propera fins l'hora prevista de l'execució a les 09,30h, però es van negar a assistir a la mateixa. Fins arribar a l'hora fatal van estar acompanyant el condemnat dos sacerdots, un catòlic i un protestant.²⁸

El sacerdot catòlic era el pare jesuïta Joan de la Creu Badell Busquets.²⁹ Posteriorment va explicar alguns detalls d'aquella nit. Segons va dir fou cridat directament pel Director de la presó provincial (Gregorio Mesquida Moreno) per acompanyar el condemnat. En dubtar si el condemnat era protestant, Badell s'adreçà a un ministre evangèlic que coneixia a Tarragona, i ambdós es presentaren a la presó. Inicialment, el condemnat no acceptà assistència religiosa, però sí la companyia dels dos sacerdots. La nit la van passar jugant al parchís, i de tant en tant reflexionant sobre la seva vida i els moments que estava vivint.³⁰ Ches (Welzel) era catòlic, i poc abans de morir acceptà els Sagraments de mans del pare Badell.

L'execució anà a càrrec del botxí de Sevilla, i anys després es va saber que es produí en unes circumstàncies realment inhumanes, esperpèntiques i deplorables.³¹ La premsa local va publicar notícies de l'agència Pyresa ("Sentencias cumplidas contra Puig Antich y Heinz Chez"), però sense entrar en cap detall de l'execució.³² La informació sobre el seu enterrament es publicà en una nota breu dos dies després.³³ No es va hissar cap bandera negra a l'exterior de la presó, doncs aquesta macabra disposició havia estat suprimida en el Reglament de presons de 1956.

Queda clar, doncs, que el condemnat va tenir assistència espiritual, però per algun motiu desconegut s'obvià o es va ometre l'assistència de la Congregació de la Sang. És probable que des de la direcció de la presó (i probablement, des del Govern civil, aleshores amb Antonio Aigé Pascual com a titular) s'optés per la intervenció del pare Badell, molt implicat en la pastoral penitenciària, i que havia tingut un protagonisme rellevant com a mitjancer en el motí dels presos de la Presó de Tarragona gairebé dos anys abans.³⁴ Per motius polítics i propagandístics, sembla que l'execució de Ches (Welzel) a Tarragona havia d'anar aparellada simultàniament a la de Puig Antich a Barcelona. Les presses o urgències van provocar la necessitat de localitzar ràpidament a un sacerdot, i l'elegit ja era ben conegut a la presó de Tarragona, el pare Badell.

Han passat cinquanta anys. Esperem que mai més la Congregació de la Sang hagi de complir amb aquella antiga i feixuga obligació estatutària, que avui ja no figura als Estatuts de la Congregació aprovats el 2020 doncs la pena de mort no està vigent.

²⁸ *La Vanguardia Española* (Barcelona), 3 de març de 1974, p. 6.

²⁹ El pare Joan de la Creu Badell (Barcelona 1923- Sant Cugat del Vallès, 2016) va ingressar a la Companyia de Jesús al noviciat de Veruela (Zaragoza) el 1941, i fou ordenat sacerdot el 1955. Entre les diferents destinacions, va romandre a Tarragona entre 1966 i 1978, adscrit a parròquia de Sant Josep Obrer, de Torreforta (hi arribà junt amb el també jesuïta pare Francesc Xammar; vid. Ricard LAHOZ- Enric GARCÍA JARDÍ, *Francesc Xammar i Vidal: Dignitat i compromís a la perifèria de Tarragona*, Tarragona, 2018). Estava molt implicat en les tasques socials i pastorals envers els presos, els joves i els gitanos a Entrevies; fou consiliari de diverses entitats i delegat episcopal de Migracions. Posteriorment fou destinat a Potosí (Bolivia) entre 1978 i 1994, i finalment a Manresa (1995-2015). Informació consultada el dia 20 de gener de 2024 a: <https://infosj.es/semblanzas/13661-fallece-el-p-joan-de-la-creu-badell-busquets-sj>. La pastoral penitenciària realitzada pels jesuïtes és prou antiga i coneguda; vid. ANTONIO BERISTAIN, S.J., "Jesuitas al servicio de los condenados por la <<Justicia>> (1540-1990)", a *Eguzkilore. Cuaderno del Instituto Vasco de Criminología*, núm. 6, juny 1993, pp. 179-206.

³⁰ Juan de la Cruz BADELL, *El Buen Ladrón del siglo XX*, (consultat el 20 de gener de 2024 a: <https://infosj.es/documentos?task=download.send&id=834&catid=116&m=0>): "Allí salió el que había perdido a sus padres a los 5 años, desaparecidos cuando la [2ª] guerra [mundial]. Llevado a centros donde se concentraban centenares de niños abandonados. La dureza de algunos de estos centros, donde castigos fuertes por travesuras infantiles eran ley...". La seva ciutat natal, Cottbus, fou arrasada al febrer de 1945 pels bombardeigs americans, abans de ser ocupada per l'exèrcit soviètic (maig 1945).

³¹ Vid. la crònica de Juan ESLAVA GALÁN, "Garrote vil. El cruel invento español que alimentó la leyenda negra", a *La Voz de Galicia*, 8 d'octubre de 2021, consultat el 29 de gener de 2024 a: <https://media.lavozdegalicia.es/xlsemanal/index.php/historia/pena-de-muerte-garrote-vil-historia-espana.html>

³² *Diario Español* (Tarragona), 3 de març de 1974, p. 7 i 10.

³³ *Diario Español* (Tarragona), 5 de març de 1974, p. 6: "Entierro de Heinz Chez. El domingo, alrededor de las diez y media de la mañana, recibieron sepultura los restos del súbdito polaco Heinz Chez, que fue ejecutado el pasado sábado a las nueve de la mañana, en la prisión provincial, según sentencia del correspondiente Consejo de Guerra, confirmada después por el Consejo Superior de Justicia Militar". L'encapçalament de la pàgina de successors era: "TARRAGONA. TRANQUILO FIN DE SEMANA. Seis accidentes de tráfico con cuatro heridos leves". Sense comentaris...

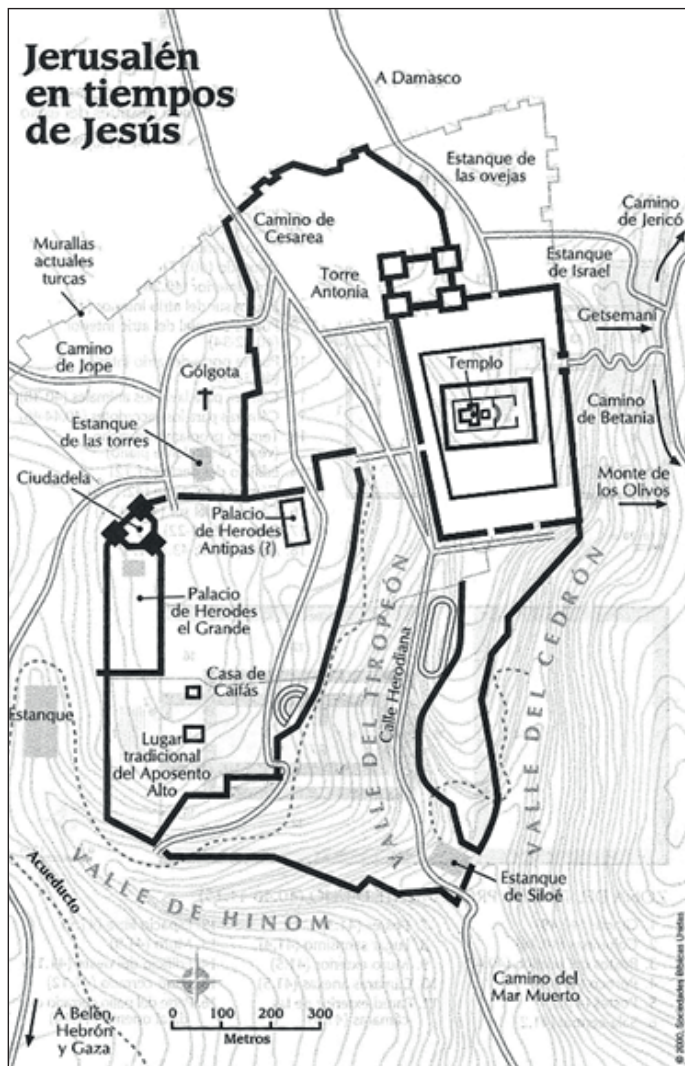
³⁴ *Diario Español* (Tarragona), 7 de novembre de 1972, pp. 25-26: "Motín en la Prisión". Crònica de Daniel de la Fuente Torró. Mesos després foren condecorats, entre altres, el capellà de la presó, Pío Bardón Álvarez, "que compartió riegos y amenazas" (*Diario Español* (Tarragona), 5 de gener de 1973, p. 9, i *Boletín Oficial del Estado*, 20 de març de 1973). El pare Badell no va rebre cap distinció per la seva actuació. Suposo que tampoc l'esperava.

JERUSALEM I LES ESGLÉSIES BIZANTINES

Joaquim Gras Minguella

Vocal eclesiàstic 2n de la R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de NSJ

El desig de moltes persones creients es poder anar en alguna ocasió a Terra Santa, i aquest desig és un desig noble que s'ha d'acompanyar i atendre, tot i que per seguir Crist no és necessari anar-hi. Per això quan se'm va demanar fer un escrit per a l'opuscle de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, vaig acceptar de bon grat, ja que un relat, encara que breu, sobre Terra Santa, pot ajudar a traslladar-nos allí, si més no amb el pensament i espiritualment. Està clar que si em poso a resseguir Terra Santa de Dan fins a Beerxeba, com diu l'Escriptura al llibre segon de Samuel, capítol 24, verset 2, faria un llibre senecer. Per això em centraré en un lloc en concret, Jerusalem, i d'aquest lloc encara en ressaltaré un, que serà la basílica del Sant Sepulcre.

Sabeu que Jerusalem era un petit poblat on hi vivia una tribu que s'anomenaven els Jebuseus, i que el rei David la va conquerir i la va convertir en la capital del seu regne. Així va ser com aquell petit turó anomenat Jebus i posteriorment Sió, es convertí en ciutat de la residència reial, i, amb el rei Salomó, en el lloc de la residència de Déu, amb la construcció del Temple, on s'hi traslladà l'arca de l'Aliança.

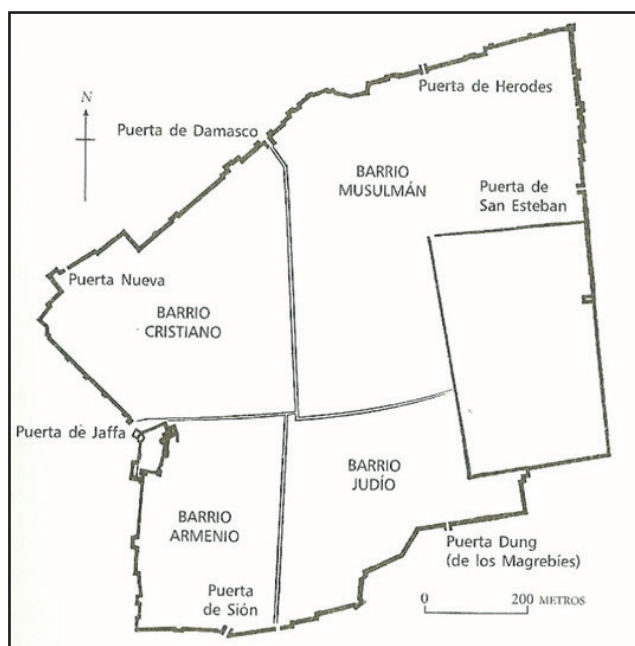
Aquest turó, en el seu origen limitat pel torrent Cedró i el torrent del Tiropeon, que conflüen al sud amb el torrent de Hinnom, va ser l'origen de la ciutat de Jerusalem. El rei Salomó, al nord de la ciutat, amb el terreny que comprà David a Aravna, el jebuseu, hi construï el magnífic temple de Jerusalem. Aquest terreny era una era i limitava, al sud, amb la ciutat de David, a l'est, amb el torrent Cedró, i a l'oest, amb el torrent de Tiropeon. Aquest conjunt, amb el temps i els diferents reis, es va anar estenent en direcció a occident fins compondre la ciutat emmurallada de Jerusalem, que en temps de Crist s'expandia cap al sud-oest del recinte del Temple. Actualment la ciutat emmurallada s'expandeix més cap al nord-oest, però en temps de Crist quedava més situada a l'oest i sud-oest de l'esplanada del temple.

Si ens endinsem a la ciutat actual trobarem que hi ha quatre barris ben diferenciats l'un de l'altre. Aquests barris s'anomenen el barri Jueu, el barri Cristià, el barri Armeni, i el barri Musulmà. Cada un dels barris té un centre neuràlgic que és bo de ressaltar, el barri Jueu té com a centre el mur occidental del Temple de Jerusalem, anomenat Mur dels Laments; el barri Cristià té com a centre la basílica del Sant Sepulcre; el barri Armeni, la catedral de Sant Jaume, i el barri Musulmà, les mesquites d'Al Aksa al sud de l'esplanada i la mesquita del Duomo de la Roca, que ocupa el lloc del

recinte del Temple, possiblement, el lloc on hi havia el pati dels jueus amb l'altar dels holocaustos, i potser part de l'edifici central, on hi havia l'anomenat Sant i el lloc del Sant dels Sants.

Però voldria traslladar-vos a una època que ja no podem veure mai, a no ser de manera virtual, que és del segle IV al VII, època anomenada dels Bizantins. Aquesta època va ser prolífica en la construcció d'esglésies, cada una d'elles ens recordava un lloc de l'evangeli, sobretot dels últims dies de la vida de nostre senyor Jesucrist. Amb l'afany de recuperar els llocs històrics de la vida de Crist, els bizantins van aixecar esglésies al llarg i ample de Terra Santa, esglésies que van destruir els perses l'any 614. L'única que va quedar en peu va ser la de la Nativitat de Betlem, però aquesta mereix un comentari a part.

Voldria centrar-me en les esglésies de la Ciutat de Jerusalem, i entre elles la basílica del Martirium i de l'Anàstasi. La Jerusalem reconstruïda per l'emperador Adrià l'any 131, abandonada des de l'any 70, va ser remodelada pels bizantins des de l'any 313 fins a l'any 636, que fou conquistada pels àrabs.

Durant l'època bizantina, a instàncies de santa Elena, mare de l'emperador Constantí, es va construir la basílica de l'Anàstasi i del Martirium, i la considerem la primera en importància. Aquests llocs van ser fàcils de recuperar, perquè l'emperador Adrià va fer construir damunt del lloc del Calvari i del Sant Sepulcre dos temples a divinitats romanes, per tal d'esborrar-ne la memòria, però el record dels llocs de la mort i la resurrecció del Senyor no l'oblidaren les comunitats cristianes del segle II.

També es van anar construint a Jerusalem altres esglésies que recordaven fets ocorreguts els últims dies de la vida de Crist. Les anomenaré per tal de recordar-les, ja que cada una d'elles mereixeria una descripció particular.

La segona església en importància era la Santa Sió, construïda a l'avui anomenada muntanya de Sió, església que recordava l'Últim Sopar, el naixement de l'Església, la vinguda de l'Esperit Sant, així com el lloc on va viure i morir la Mare de Déu.

La tercera era l'Imbonon, església edificada a la muntanya de les oliveres, que recordava diversos fets de Jesús, entre ells, l'ensenyament de Jesús i l'ascensió al cel.

Hi havia també un església bizantina a la falda de la muntanya de les oliveres, que recordava l'agonia de Jesús a l'hort de Getsemaní i el prendiment, i al mateix vessant, una mica més al nord de Getsemaní, però en el mateix torrent Cedró, l'església on hi ha el sepulcre de la Mare de Déu. Pujant el torrent Cedró ens trobaríem amb l'església de la piscina de Betesda o Probàtica, la dels cinc pòrtics. A la part sud de la ciutat, a l'est de la basílica de la Santa Sió, hi trobaríem l'església de la condemna de Jesús i negacions de Pere, i més al sud-est, tocant el Torrent Cedró, l'església de la piscina de Siloé. Cap al centre de la ciutat i amb accés pel cardo Màximo, situada a l'actual barri jueu, hi havia una gran església bizantina anomenada La Nea, dedicada a la Zeotokos, o sigui, la Mare de Déu. Aquesta església va ser destruïda totalment per un terratrèmol l'any 746, però en part

ja l'havien destruït els perses. Malgrat això, tot i la magnitud de l'església, era una construcció tardana acabada de construir l'any 543. El que ens interessa, però, és la basílica del Martirium i la basílica de l'Anàstasi. La basílica del Martirium, com es dedueix del nom, era la basílica que ens recordava la mort de Jesús, el Màrtir per excel·lència, església de cinc naus de planta bizantina amb absis a l'oest i entrada per l'est. Curiosament és l'única església que no està orientada a l'orient, i el possible motiu era la proximitat al lloc del sepulcre del Senyor i també que l'accés era pel cardo Máximo amb una solemne escalinata

que donava a un gran atri porticat que donava accés a la Basílica. L'església amb els mosaics bizantins recordava els diferents moments de la passió de Jesús i de la seva mort. A l'oest de la Basílica un altre atri rectangular conservava en el seu exterior el cim del Calvari, lloc on sabem que estava plantada la creu on va morir nostre senyor Jesucrist. La peregrina Egèria, en el seu escrit Viatge a Terra Santa, ens deixa constància de la celebració que es feia en aquest lloc el dia 14 de setembre, festa de l'Exaltació de la Santa Creu. De tot aquest espai actualment no en queda res, només restes arqueològiques que confirmen el que va ser en la seva època daurada. Actualment la basílica del Sant Sepulcre ocupa el lloc de l'atri Bizantí i part de l'absis de l'església del Martirium. A l'oest d'aquest atri s'entrava a una rotonda, també porticada i més tard coberta, on hi havia l'edícula de l'Anàstasi o sepulcre de Jesús, si traduïm la paraula Anàstasi voldria dir lloc de la Resurrecció. Aquest lloc que, per al peregrí cristià és el destí del seu pelegrinatge, és el lloc on tothom hi vol accedir i venerar. Actualment encara hi podem contemplar algunes columnes de l'època bizantina, junt amb altres pilastres del temps dels croats. Tota la basílica és un record de la passió, mort i resurrecció de Crist, no puc estendre més per fer la descripció de la basílica actual, això ho haurem de deixar per a una altra ocasió, però sí que vull fer esment del que a l'última intervenció a l'edícula actual del Sant Sepulcre es va descobrir: l'edícula conserva en el seu interior la roca original del que va ser el sant Sepulcre en el seu origen. Dit amb altres paraules, la roca original de la cambra del sant sepulcre es va recobrir amb plaques de marbre que la van protegir i preservar, tenint la seguretat que, sota la llosa que actualment es venera, hi va haver el llit de pedra de l'arcòsoli on van dipositar el cos mort de nostre senyor Jesucrist embolcallat amb el sant llençol, i dins les parets nord, sud i est, es conserva entre les plaques de marbre bona part de la roca original del sepulcre d'on va ressuscitar.

G. K. CHESTERTON A TARRAGONA

Prof. Dr. Sergio Nasarre Aznar

Catedràtic de Dret civil - Universitat Rovira i Virgili

Quan parlem de l'apòstol del sentit comú, de l'ortodòxia, del respecte pel passat, de l'autor del Pare Brown i d'"El que està malament al món", de l'inspirador de C. S. Lewis i les seves "Cròniques de Nàrnia" i de l'impulsor del distributisme, estem parlant de G.K. Chesterton.

Pel que sabem, Chesterton va visitar Tarragona dues vegades. La primera sembla va ser l'any 1926. El diari "La veu de Tarragona" de 8 de maig d'aquell any deia:

"Ha passat uns dies a la nostra ciutat l'eminent publicista anglès Mr. Chesterton. Encar que'l P.E.N. [Societat de poetes, assagistes i narradors] tarragoní no ha distingit l'hoste com era d'esperar, sabem que l'il·lustre escriptor se'n va encisat de Tarragona i de ses bel·leses artístic-arqueològiques, com també del tracte de les

persones que han conversat amb ell d'Art, d'Història, d'Arqueologia del Comerç i de l'Indústria tarragonina".

La segona visita, el 1935, va ser durant el seu viatge en cotxe fins a Florència on va participar al *Maggio Fiorentino* impartint una conferència. El 30 de maig d'aquell any publicava "*Scipio and the children*" a la seva pròpia revista *G. K's Weekly*. L'havia escrit a la seva residència a *Beaconsfield* (Anglaterra), just arribat d'Itàlia. En aquest article hi figuren alguns dels temes recurrents a la seva obra.

La peça comença afirmant que Tarragona és famosa pel seu vinagre (que l'exporta) i pel seu vi (que se'l queda per a ella). I diu que això és una al·legoria del que succeïa amb les notícies que arribaven a Anglaterra des d'Espanya, relacionades amb la política anticlerical de la 2ª República ("*acid taste of party politics, especially anti-clerical politics*") i de com s'hi vivia ("*the rich and joyful vintage of popular life and humour*") del que no se'n podia saber res si no es venia. Aprofita per a denunciar la manipulació que exerceixen els mitjans de comunicació -en els nostres dies més descarada que mai- afirmant que "*things which the traveller recognizes are never the things that the journalist reports*".

El nostre protagonista s'asseu a la terrassa d'un cafè, des d'on veu uns nens jugant amb seus pares, en referència als "progenitors masculins", en terminologia woke actual. A Chesterton l'impacta la meravellosa relació que tenen entre ells, que estén a tota Espanya: "*The love of fathers and sons in this country is one of the great poems of Christendom*". I diu que aquesta això que estava presentiant "és un cop a l'ull per a aquest malalt mental i vell pedant Freud". Amb raó. El propi Freud es posava ell mateix al costat de Copèrnic i Darwin, enorgullint-se dient que l'home havia perdut el seu lloc en l'Univers amb el primer, havia perdut l'orgull en assabentar-se que descendeix del mico amb

el segon i que, amb la seva teoria del subconscient, acabava perdent la seva autonomia i la seva responsabilitat. Aquest pensament, naturalment, contradiu el que Déu ha previst per a nosaltres i va inaugurar unes dècades de materialisme i nihilisme que van portar a veritables barbaritats durant el s. XX, com les nefastes conseqüències del comunisme i del nazisme.

I resulta que un nen que crida l'atenció especialment a Chesterton està jugant amb un arc i fletxes (fa anys que jo no en veig un). I aprofita per a remarcar l'element que el persegueix per tota Espanya: *"the very elusive element called Liberty"*. En qualsevol altre país "més progressista", diu, segur que algú hagués prohibit aquell joc als nens, per perillós, per insegur; no a Espanya. Ai si ens veiés ara!

Estem vivint en l'època indubtablement amb menys llibertat des del començament de la nostra jove democràcia: alerta amb el que dius, com expresses el que penses, el que fas, amb qui t'ajuntes; la "mort civil" t'espera. El "Gran Germà", el Poder públic i els seus mediocres acòlits apessegats, t'està observant a través de les xarxes socials, internet, comunicacions, etc. comprovant si contradix les "veritats oficials". La seva intromissió avança inexorablement: a l'àmbit laboral (recordem aquelles empreses que eren com una família, substituïdes ara per ens impersonals carregats de normes que les fan menys competitives, portades a la irrellevància a nivell mundial, provocant la seva marxa del nostre país i empobrint-nos; o la rebel·lió dels pagesos a qui cada vegada els fan més difícil conrear el que ens dona de menjar); al familiar (l'Administració defineix què és i què no família, com i pràcticament on hem d'educar els nostres fills; recordeu la frase de la ministra sanxista de suposada Educació, Celaá (2020): "No podem pensar de cap manera que els fills pertanyen als pares"); i, fins-i-tot, al personal (com les lleis de gènere per als nens).

Jutgin vostès mateixos si estem realment millor ara. Poden començar la reflexió, si volen, amb algunes dades objectives: el 2020 ja ens situàvem com a tercer país d'Europa (després de Portugal i Croàcia) amb el consum d'ansiolítics més elevat; des del 2021 s'han superat els 4.000 suïcidis/any;

i a Espanya s'ha triplicat l'ateisme des de l'any 2000 (del 4% al 13%) i, dins d'aquesta, Catalunya és la regió més atea (26,4%). A això alguns li diuen progrés. Chesterton va dir: "El que no creu en Déu, no és que passi a no creure en res, sinó que ja creu en qualsevol cosa".

I quan a l'il·lustre autor un anglès que estava assegut al seu costat li va preguntar què s'havia de veure a Tarragona, diu que va estar a punt de contestar-li: "el vailet amb les fletxes, és clar!". Fins a aquest punt Chesterton estimava la llibertat per damunt del que ell denominava "l'estranya filosofia del turisme", que ara destrossa ciutats senceres. Però va aturar-se a temps i, patint perquè no coneixia pràcticament res de la ciutat (més o menys com segueix succeint ara amb els que no són d'aquí), li va contestar que *"the Cathedral [is] very fine"* i que Escipió, potser l'Africà, havia nascut o estava enterrat aquí i li va parlar sobre Cartago. Reconeix que el seu company de conversa de seguida es va avorrir de la història. Sembla que no era un veritable viatger sinó un turista a l'ús, com els milions d'ara, que arrossegueu els seus peus cada cap de setmana en un lloc nou gràcies als 25 euros que els hi ha costat el bitllet d'avió en Ryanair comprat fa un any, l'Airbnb baratet i el sandvitx, però sense entendre res, perquè no saben res. Avui Chesterton es tornaria a preguntar a ell mateix, com va fer llavors: *"I only puzzle upon why a man bored with history should take endless trouble to visit historic sites"*. Jo també m'ho pregunto sovint. La gent viatja a llocs (qualsevol, els més barats, per als que quedin bitllets, etc.) per a "fugir", no per l'interès del que hi poden trobar. El que haurien de fer, en canvi, és trobar-se a ells mateixos abans i potser llavors omplirien la buidor que compulsivament persegueixen omplir viatjant arreu.

I llavors Chesterton fa una suposició: aquell turista devia ser d'aquells que pensa que les coses del passat, les coses velles, no tenen cap interès ni impacte en el món actual, i va voler explicar-li-ho. Li va preguntar retòricament si hagués estat el mateix que no haguessin guanyat el romans i que ho haguessin fet els cartaginesos. Li va recordar que aquests adoraven a Moloch a qui li feien sacrificis de bebès i de nens (com molts pobles prehistòrics a Amèrica) i que llavors potser aquell nen que jugava amb l'arc i les fletxes, enlloc d'anar a missa els diumenges, l'haguessin llençat a una pira cerimonial. I remata: *"That is what Scipio Africanus did; he defeated Carthage, when it had nearly defeated the world"*; i això sí va provocar una important diferència.

Afegeixo jo que la llibertat i la propietat privada que deriven del Dret romà van provocar que els nazis el volguessin substituir pel dret germànic, més comunitarista. I que la derogació de la propietat privada a Rússia va ser la segona cosa que va fer Lenin després de la presa del Palau d'hivern. I ja sabem com van acabar i com els dos van denigrar l'ésser humà. La llibertat individual i la propietat privada, dues obsessions de Chesterton, de nou lligades, ara a través de Tàrraco, d'Escipió i del Dret romà. I de nou ambdues en risc en la societat nostra actual.

Rellegint el text de fa 90 anys em pregunto què pensaria Chesterton de la Tarragona actual i de la seva gent. Ens trobaria tant lliures com el nen de l'arc i les fletxes? No crec i, malauradament, penso que els que ara ens manen tornarien a rebre'l tant malament com el 1926, doncs el que defensava molt sovint era políticament incorrecte, com ho segueix essent avui.

Per a repassar l'obra de Chesterton i recordar la seva presència a Tarragona, la Càtedra UNESCO d'Habitatge de la URV, el Centre d'Estudis i Documentació G. K. Chesterton (CEDGKC) i la Delegació de Cultura de l'Arquebisbat de Tarragona van organitzar entre desembre 2023 i gener 2024 la Jornada "La influència de G. K. Chesterton, avui" i l'exposició "Chesterton i Tarragona" al Seminari. Vull agrair expressament al CEDGKC i, en concret, en Josep Carbonell, haver-me facilitat documentació per a redactar aquest article.

LAS COFRADÍAS DE LA SANG EN VALENCIA

Pascual Porcar Fontbona

Iglesia de La Sang de Lliria

La proliferación de cofradías de La Sang de Nostre Senyor Jesucrist se explica, en general y en particular en el Antic Regne de Valencia, por las siguientes premisas históricas:

San Francisco de Asís como divulgador de un Cristo sufridor y humano. El impacto de Las cruzadas (S. XI y XIII) en los reinos cristianos. Los franciscanos promueven la devoción al Vía Crucis. La presencia de los disciplinantes (siglo XIII) flagelándose como penitencia y remisión de los pecados. La peste negra (siglo XIV) conlleva

una efervescencia místico-religioso-caritativa, proliferando procesiones y romerías, así como la fundación de congregaciones para socorrer y enterrar a las víctimas. La impronta de los milagros Eucarísticos como los Corporales de Llutxent trasladados a Daroca (1239), el de la niña Inés de Moncada (1343) y el Miracle dels Peixets del barranco del Carraixet de Alboraya (1348). La irrupción de San Vicente Ferrer (1350-1419) con sus vehementes sermones respaldando la institución de estas cofradías. La llegada a Valencia de la reliquia del Santo Cáliz (1424) símbolo trascendente de la Pasión. Finalmente, San Juan de Ribera (1533-1611), "lumbrera de toda España" según el Papa Pío V, gran defensor de la Contrarreforma, fundador de seminarios, conventos, iglesias, generador de cofradías, además de notable mecenas de arte. Finalmente, la construcción de las capillitas de los calvarios con imágenes cerámicas del Vía Crucis. Costumbre muy arraiga en los pueblos levantinos.

Orígenes

La desaparición de archivos y documentos fundacionales hacen difícil establecer una cronología concreta de la constitución de las distintas cofradías de la Sang. Baltasar Moros Claramunt en su documentado trabajo de "Las cofradías de la sangre en el Reino de Valencia" (Cuadernos doctorales de la Facultad de Teología de la Universidad de Navarra) establece la siguiente cronología:

Iglesia de La Sang de Lliria

Orihuela (1411), Sagunto-Murviedro (1492), Valencia (1535), Alcoy (1545), Cullera (1546), Villarreal (1546), Castelló (1549), Alcalá de Xivert (1552). Oliva (1559), Jijona (1580), Elx (1581), Beniganim (1586), Picanya (1596), Nules (1597). Entre medianos y finales del siglo XVI, sin fecha concreta, tenemos Xàtiva, Manises, Lliria, Pego, Ontenient, Requena, poblaciones del Alto Palancia, Segorbe, Toro, Viver. A partir del siglo XVII de pueblos del Camp de Sagunt, de L'Horta Valenciana, después por influencia de Cullera, los de la Ribera del Xuquer como Alzira, Sueca, Guaduasar, Almussafes, Carcai-

xent, los de la comarca de La Costera con Moixent, Vall d'Albaida, Bocairent, continuando por Alacant, Callosa de Segura y diversas poblaciones de la Plana de Castellón y Alto y Bajo Maestrazgo como Vinaròs.

Las vicisitudes históricas de guerras, desamortización, dificultades económicas, revueltas sociales, despoblación, crisis religiosas, devociones alternativas, propiciaron su desaparición en algunas poblaciones como los importantes casos de Valencia y Orihuela. Por esto, después de tantos años de historia, interesa conocer su actual existencia y lo que representan en estos momentos.

Situación actual

Una de las más importantes es la de Sagunt (1492) que cuenta con 1600 cofrades, única de la localidad. Es titular de 13 pasos y la Vera Cruz, llevada por los mayores con la finalidad que nunca toque el suelo. Organiza una representación de “La Pasión en viu” por las calles con música de “motets”, la procesión del Silencio, el Vía Crucis por la empinada subida al Calvario, el “sermó de la galtá”, el del Descendimiento, el Encuentro Doloroso y el de Resurrección, y los conciertos de música sacra “Sagunt in Excelsis”. Características son las voces “dels plegaors” que gritan “¡Purissima Sang de Jesucrist!” solicitando un donativo para la cofradía. El honor de llevar los pasos y los trajes de sayones es subastado a las puertas de su iglesia. Cada año se elige un grupo de cofrades llamada mayoralía, encargados de organizar todos los actos de la Semana Santa de esta ciudad declarada Fiesta de Interés Turístico Nacional en 2004.

Otra cofradía de gran implantación es la de Castelló de la Plana (1549/1561) con más de 500 cofrades. Su sede es una iglesia parroquial de reconstrucción neobarroco (1953). En el altar mayor se

venera, el Sant Sepulcre con un Crist Yacent de autor desconocido (siglo XVI o XVII) de especial devoción popular. El Viernes Santo es colocado en un túmulo de terciopelo negro por donde pasan los fieles para rezar. Concorre a la procesión del Santo Entierro con los otros pasos de la cofradía, el de Nuestra Señora de la Soledat (S. XVIII) de la rama de labradores, el Cristo en la oración del huerto (1940) de la rama de industriales, Ntra. Sra. De los Dolores (1942) bajo palio y el pequeño Cristo Crucificado (1941) cubierto con una tela transparente sujeto a la cruz. El Domingo de Resurrección tiene lugar el Encuentro en donde participa Ntra. Sra. del Amor Hermoso (1940) de la rama de licenciados, también llamada “Virgen de Pascua o de la Alegría”, vestida al estilo labradora, frente al Cristo Resucitado (1986) sobre un trono de plata cargado por 40 costaleros. Tres clavarios representan cada una de la rama de labradores, industriales y licenciados. El Sábado Santo la citada iglesia permanece abierta a fin de que los fieles recen los tradicionales treinta y tres credos (edad de Cristo) y las doce salves a la Virgen (estrellas de la corona).

La de Alzira (S. XVI) con cerca de 500 cofrades, llamada “Archicofradía de la Soledad y de la Preciosísima Sangre de N.S.J.C.”. Su imagen titular es la Soledad (1940) bajo palio. Esta entidad ha

Túmulo del Yacent de Castelló

logrado, en tres ocasiones, el primer premio del concurso anual de doseles, que son una representación escenográfica de las imágenes titulares en locales abiertos al público, con una gran decoración y espectacular montaje de juego de luces, música y efectos visuales. Es tradición repartir caramelos y peladillas, en la procesión. Poseen un Cuerpo de Honor de Portadores de la Virgen. Esta población tiene declarada la Semana Santa como Fiesta de Interés Turístico Nacional desde 1988.

En Elx (1581) existen dos cofradías. La primera bajo la denominación “Cofradía Santísima Sangre de Cristo y María Santísima de la Salud” reorganizada en 1984 a iniciativa y apoyo de la Hermandad de Donantes de Sangre. Desfila con dos pasos. Uno, con la iconografía de Cristo muerto en la cruz junto a Nuestra Señora de las Angustias (1988) llevado por 40 costaleros a dos hombros, y otro de María Santísima de la Salud (1993) bajo palio, portado por 80 mujeres a un solo hombro.

Y la segunda, con el nombre de “Real y Muy Ilustre y Venerable Cofradía de Estudiantes de la Preciosísima Sangre de Nuestro señor Jesucristo de la Penitencia” fundada en 1952 por un grupo de estudiantes de bachiller, dirigidos por un profesor y mecenas procedente de la Cofradía de la Sangre de Murcia. Procesionan con el Santísimo Cristo de la Penitencia (1953) portado por 32 hombres y mujeres a un solo hombro. El Domingo de Ramos de Elx está declarada Fiesta Turística de Interés Internacional desde 1997.

Esta transformación de nombre también se produce en Xàtiva (medianos S. XVI) con la añadidura de “Virgen de la Soledad”. La cofradía posee el Cristo de la Palma (Anónimo S. XVI) moldeada

en papelón. Técnica iniciada en el citado siglo consistente en componer el cuerpo en papel cartón, al cual se adosaban cabeza, brazos y piernas de madera. Algunos eran articulados para convertirlos en yacentes y se denominaban “cristos ligeros o de caña”. Con el policromado son difíciles de distinguir. Constituían un ahorro económico y de peso, aunque más difícil de conservar. Esta modalidad es la aplicada a los gigantes, cabezudos y ninots de falla. La otra imagen de la cofradía es Ntra. Sra. De la Soledad (1946).

Túmulo del Yacent de Castelló

También es representativa la de Villarreal (1546) de unos 750 cofrades. Dispone de dos pasos donados por familias cofrades. La sección de mujeres sale con el de la Virgen de la Soledad (1940) cargada por ellas mismas, desfilando junto a penitentes con improperios de la Pasión. La sección de hombres portan el Ecce Homo (1958). La cofradía tiene otra sección de treinta soldados romanos denominados “els judíos” escoltando

Xàtiva. Crist de La Sang, en papelón

a un cofrade vestido de nazareno cubierto con corona de espinas, grilletes en los pies, cargando una pesada cruz, acompañado por un niño que hace de Cirineo. Otro protagonismo lo ofrecen los tres jóvenes clavaros vestidos con las ostentosas galas del traje de luto del S. XVI portando una cruz donde cuelga un sudario. El III sábado de Cuaresma efectúa una peregrinación a Torrehermosa (Zaragoza), pueblo natal de San Pascual Bailón, patrón de la ciudad, realizando un Vía Crucis por sus calles. La Semana Santa de Villarreal está declarada de Interés Turístico Autnómico desde 2020.

La de Nules (1597) adquiere desde 1940, el ampuloso nombre de “Hermandad de Nazarenos de la Purísima Sangre de Nuestro Padre a su Paso por la Calle de la Amargura con la Cruz a Cuestas y la Stma. María en su Mayor Dolor y Soledad”. Poseen los pasos de Jesús Nazareno (1940) llevado mediante andas, el Calvario (1943), La Piedad donado por la organización local de Falange Española en 1944, el Santo Sepulcro (1940) cuya urna es llevada por los familiares descendientes de los cofrades que trajeron a pie, du-

rante tres días, la imagen desde Valencia. La tarde del Viernes Santo se expone en un túmulo para la singular costumbre local de “besar els peus” por parte de los fieles. La cofradía celebra su fiesta anual el día de la Circuncisión del Señor, conmemorando la primera sangre derramada por Jesús.

En Segorbe (1543) se le añade el título de “Stmo. Cristo de San Marcelo” por estar vinculada desde 1725 con la archicofradía del citado nombre de Roma, mediante bula del Papa Benedicto XIII. Tiene los pasos, Verónica limpia el rostro de Cristo (S, XIX), el nuevo Cristo de San Marcelo (1943) y la Virgen Dolorosa de la Soledad (1955) donada por una familia. El gobierno de la cofradía corre a cargo de un Clavario y seis Mayorales por turno ascendente, según listado de inscripción a la clavaría, con la duración de un año. En la “Mañanica” de Pascua participa en el Encuentro, sumándose a la costumbre de arrojar, desde el tejado, papelitos de las “aleluyas” en donde figuran impresas alegorías religiosas de la Resurrección, junto al reparto de caramelos. Antiguamente, sus cofrades tenían el honor de ser enterrados en su templo-sede, según se ha descubierto en las excavaciones realizadas recientemente.

Xàtiva. Crist de La Sang, en papelón

La de Alacant (1606) con 700 cofrades, refundada en 1942 con el nombre añadido de “Cristo del Divino Amor”, agrupando personas de los Colegios Oficiales de Procuradores, Médicos, Farmacéuticos y Practicantes. Cuenta con los pasos llevados a varales del Cristo del Divino Amor (anónimo) junto a San Juan y María Magdalena (1942) con 60 costaleros y de la Virgen de la Soledad (1710) cargada por tunos de la Facultad de Derecho. La cabeza de esta imagen fue rescatada de las cenizas en 1936, posteriormente restaurada y colocada en un bastidor. Su denominación popular de “La Marinera” viene dada por la cos-

Nules. Nazareno de la Sang

Nules. Cristo del Calvario

EcceHomo de La Sang de Villareal

tumbre de ser visitada por los marinos mercantes para pedir no ser cautivados por los piratas. Disponen de marcha procesional e himno propio.

En Requena (S. XVI), se ha convertido en “Venerable Cofradía de la Vera Cruz o de la Sangre de Cristo” de 330 componentes. Hasta 1936 era la única de la población. Actualmente existen ocho más. Son titulares de los pasos del Santísimo Cristo de la Vera Cruz (1944) i Ntra. Sra. De los Dolores (1957). A su máxima autoridad se le denomina, Alférez Mayor. En el antiguo Convento de San Francisco tienen instalado un interesante Museo de la Semana Santa. Hace pocos años estrenó una marcha procesional dedicada a la cofradía.

Llíria (S. XV) es otra de las más antiguas. Su imagen titular es un Cristo (S. XVII) cuya cabeza fue salvada de la quema de 1936, siendo completado enteramente en 1940. Saca otras imágenes de Jesús Nazareno (1948), Ecce Homo (1948) i San Pedro Apóstol (1949). Están guardadas en la histórica sede de la Iglesia de la Sangre, de arquitectura transición románico-gótico S. XIII/S. XIV poco abundante en este territorio. Destaca por los arcos diafragmáticos, con espléndido artesanado mudéjar y con escenas bíblicas pintadas en las paredes. En 1919 ya fue declarada Monumento Nacional. Es Bien de Interés Cultural (BIC) desde 2019 una singular “campana de foc” de su torre campanario.

Epílogo

En líneas generales, se puede afirmar que en el ámbito del Antic Regne de Valencia hubo una rápida y amplia introducción de cofradías de la Sang, siendo el lugar de mayor expansión dentro del espacio del Reino de Aragón. En Cataluña, fue algo menos intensa, pero las creadas, adquirieron una gran fuerza y notoriedad. A lo largo de los años constituyeron la raíz de otras congregaciones, siendo las organizadoras de los principales actos procesionales.

En cuanto a la cofradía de Valencia capital, solamente queda el vestigio del nombre de la Sang dado en 1663, a una céntrica calle contigua al actual Ayuntamiento construido a finales del S. XIX y principio del XX. Ocupa el lugar de la desaparecida iglesia de la Cofradía de la Sanch del S. XVII. Únicamente se conserva su puerta principal en un lateral del mismo, dando acceso a oficinas municipales.

Curiosamente, la conocida Semana Santa Marinera, la de Crevillent y Orihuela no tienen, en este momento, una cofradía con referencia a la Sang.

LA PLAÇA DEL REI

La plaça tràgica, se li podria dir.
És un espai lliure de la ciutat de Tarragona,
un indret en el que, com si obeís a un obscur dissenyi,
com si obeís a una ineludible fatalitat,
s'han produït alguns dels esdeveniments més fatídics
dels anys tarragonins.

Testimoni n'és la edificació imponent
que la flanqueja per un dels seus costats:
el Pretori d'August.
Els seus llòbrecs soterranis
evoquen esfereïdores escenes de captiveri i turment,
escenes predecessores de martiri a l'amfiteatre.

Testimoni n'és també el vell temple situat al fons,
que es degué sentir convuls fins els seus fonaments
quan una gran explosió, a principis del segle XIX,
el que era un gran monument romà,
el convertí en el que és actualment.

Testimonis en són igualment els vells edificis d'habitatges
que presenciaren escenes inhumanes de picota i patíbul.

Mes, avui, la gran tragèdia del Crist Mort
renta l'home de les passades tenebres
amb el seu místic dolor que irradia esperances.

Per això, tot i que les façanes dels edificis
refleixen les llengües ígnies de les torxes,
i escalen els murs ombres espectrals de penitents encaputxats,
l'esperit no sofreix l'angoixa dels moments inics,
sinó que experimenta un sentiment fervorós i tendre,
com un infant inconscient davant el seu pare mort.

Però encara avui es poden percebre ombres darrera les ombres.
És el pes tèrbol i sagnant de tragèdies passades
que, fatídic, pesa sobre tots nosaltres
i sobre el sacrifici, tantes vegades terriblement estèril,
del bon Jesús de Natzaret.

Lluís de Salvador Andrés (1893-1975)
De: "Evocaciones de un día trascendental", de 1929.
(Adaptació en català: Lluís M. Salvat)

Foto: Carles Mallol

ENS HA SALVAT PER LA SEVA SANG

M. de l'Esperança Amill i Rocamora

*Directora del Secretariat Diocesà per a l'animació bíblica i
vicepresidenta de l'Associació Bíblica de Catalunya*

Un any més, arribada la Quaresma i tot preparant-nos per celebrar els misteris de la Passió, Mort i Resurrecció de Jesús, fem una pausa en el nostre camí i, amb actitud d'orant, enlairem la mirada i contemplem en silenci el Crist clavat a la Creu. No ens cal dir res, tan sols ens cal obrir el cor de bat a bat i, com Maria, restar silencis a la vora de Jesús Crucificat.

Els nostres ulls observen cada detall i, sense presses, s'aturen en el rostre de Jesús, un rostre que, un cop ha expirat, malgrat la crueta del moment, ens transmet la serenitat del qui confia plenament en Déu. I com fa Jesús des de la Creu, preguem, entrem en diàleg amb Déu i, des de les nostres creus de cada dia, fent nostres els patiments, la crueltat, les misèries, les injustícies del nostre món, ens unim a la pregària de Jesús amb el salm 22, sabent que el meu Déu, el nostre Déu, el Déu dels nostres pares es manté fidel al meu costat en tot moment:

*«Déu meu, Déu meu,
per què m'has abandonat? [...]
En tu confiaven els nostres pares,
hi confiaven i els vas alliberar;
a tu clamaven i eren salvats,
en tu confiaven i no foren confosos. [...]
Ets tu qui em tragueres del si de la mare
i em confiaves als seus pits;
acabat de néixer, en van dur a la teva falda,
des del si de la mare ets el meu Déu.
No t'allunyis, que el perill és a prop
i no tinc qui m'ajudi.»*

Observem la Creu i, amb Jesús, posem la nostra vida a les mans del Pare: «Pare, si ho vols, aparta de mi aquesta copa. Però que no es faci la meua voluntat, sinó la teua» (Lc 22,42). «Pare, a les teves mans confio el meu esperit» (Lc 23,46).

Foto: Albert Cuadras

Contemplant el Crist, ressonen també dins nostre les paraules de Joan: «Llavors inclinà el cap i va lliurar l'esperit (Jn 19,30). Meditem la mort de Jesús i tot mirant el seu cos nu, indefens, humiliat, ferit, maltractat penjat amb els braços oberts i el cap caigut, amb els llavis closos cantem: "Mireu l'Arbre de la Creu, on morí el Salvador del món. Veniu i adorem-lo". I ens preguntem: on hem d'anar?, a qui hem d'adorar? Llavors, sentim la veu de l'àngel del Senyor i notem com la llum ens embolcalla: «—No tingueu por. Us anuncio una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: avui, a la ciutat de David, us ha nascut un salvador, que és el Messies, el Senyor. Això us servirà de senyal: trobareu un infant faixat amb bolquers i posat en una menjadora» (Lc 2, 10-12). I en el silenci del capvespre, vora la Creu, sentim com l'estol celestial canta i lloa Déu: «—Glòria a Déu a dalt del cel, i a la terra pau als homes que ell estima» (Lc 2,14). Els pastors correueren cap a Betlem, veieren el que havia passat i que el Senyor els havia fet saber... adoraren l'infant, contaren el que els havien anunciat i se'n tornaren glorificant Déu i lloant-lo. L'infant posat a la menjadora, és Jesús, el Crist, el Salvador, el pa de vida baixat del cel que s'entrega ara a la Creu per redimir-nos a tots nosaltres: «—Jo soc el pa de vida: qui ve a mi no passarà fam i qui creu en mi no tindrà mai set. Però ja us ho he dit: vosaltres m'heu vist i encara no creieu. Tots els qui el Pare em dona vindran a mi, i jo no trauré pas fora ningú que vingui a mi, perquè no he baixat del cel per fer la meua voluntat, sinó la voluntat del qui m'ha enviat. I la voluntat del qui m'ha enviat és aquesta: que jo no perdi res d'allò que ell m'ha donat, sinó que ho ressusciti el darrer dia. Perquè aquesta és la voluntat del meu Pare: que tot aquell qui veu el Fill i creu en ell tingui vida eterna. I jo el ressuscitaré el darrer dia» (Jo 6,35-40).

L'Arbre de la Creu, amb la imatge del Crist desfigurat, ens mostra el servent del Senyor i sabem que el seu patiment i la seva mort esdevenen, de fet, la seva victòria, sabem que serà enlairat, enaltit, glorificat:

*«El meu servent triomfarà, serà enlairat, enaltit, posat molt amunt.
Així com tothom s'horroritzava de veure'l
—ja que, de tan desfigurat, ni tan sols semblava un home
i no tenia res d'humana la seva presència—,
així també ell purificarà tots els pobles.
Els reis no sabran què dir,
quan veuran allò que mai no s'havia contat
i comprendran allò que mai no havien sentit.» (Is 52,13-15)*

Foto: Carles Mallol

L'Arbre de la Creu, ens mostra el sacrifici del Crist, l'anyell immolat que ens ha salvat per la seva sang, el nostre anyell pasqual (1Co 5,7), l'anyell de la Pasqua definitiva, el qui pren damunt seu el pecat del món, l'anyell de Déu (Jn 1,29) que amb la seva sang segella la nova aliança de Déu amb la humanitat. Llegim en la carta als Hebreus: «Així, doncs, el Crist és mitjancer d'una nova aliança, perquè ha mort en rescat dels pecats comesos sota la primera» (He 9,15). I llegim en la primera carta de Pere: «Sabeu que heu estat rescatats de la manera absurda de viure que havíeu heretat dels vostres pares, no amb res de corruptible, com la plata o l'or, sinó amb la sang preciosa de Crist, anyell sense tara ni defecte» (1Pe 1,18-19).

Contemplem encara una estona més l'Arbre de la Creu, que per Jesús esdevé l'Arbre de la Vida, i la mirada es deté en la sang de Jesús que brolla dels forats dels claus i en la sang i l'aigua que surten de la ferida al costat feta pel soldat amb un cop de llança. I meditem les paraules del Senyor en el darrer sopar: «—Beveu-ne tots, que això és la meva sang, la sang de l'aliança, vessada per tothom en perdó dels pecats.» (Mt 26, 27-28). «I havent sopat feu igualment amb la copa, tot dient: «Aquesta copa és la nova aliança segellada amb la meva sang. Cada vegada que en beureu, feu això, que és el meu memorial. Perquè cada vegada que mengeu aquest pa i beveu aquesta copa anuncieu la mort del Senyor fins que ell vingui.» (1Co 11,25-26).

Mirant les ferides ensangonades se'ns fa present la imatge nova de Jesús ressuscitat que s'apareix enmig dels deixebles reunits i els diu: «Pau a vosaltres!» I aixequem la mirada més enllà i veiem el Senyor ressuscitat viu entre nosaltres que ens mostra les mans i el costat, ens envia a la missió de viure i escampar l'Evangeli, alena damunt nostre i rebem l'Esperit Sant. Tot i que en algun moment, com Tomàs, ens tempta l'ombra de la incredulitat i necessitem tocar la marca de les ferides «—Si no li veig a les mans la marca des claus, si no fico el dit a la ferida dels claus i no li poso la mà dins del costat, jo no creuré pas. (Jn 20,25b)», tot i la nostra feblesa, de ben segur que com centurió podrem dir «—És veritat: aquest era el Fill de Déu» (Mc 15,39).

I havent contemplat la Creu amb els ulls de la fe, meditant i guardant tot això en el nostre cor com Maria, des de la nostra experiència íntima de la trobada personal amb el Crist Mort i Ressuscitat, com els deixebles, podem proclamar als quatre vents: **«Hem vist el Senyor»** (Jn 20,25a).

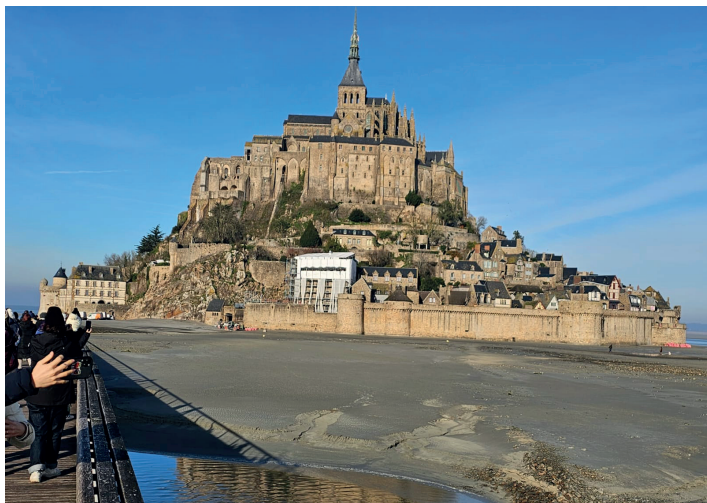
Foto: Carles Mallol

PASSIÓ, MORT I RESURRECCIÓ. EL RETAULE DE L'ABBAYE DU MONT-SAINT-MICHEL

Josep Ciurana Moncusí

Congregant de la R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de NSJ

Al nord-oest de França, a la costa de Normandia a tocar gairebé a la veïna regió de Bretanya, en una badia plana i sorrenca banyada per la marea s'alça un petit turó el qual durant unes hores al dia és una illa i després torna a estar unit a terra ferma degut a l'efecte de les marees, molt fortes normalment en aquesta zona del Canal de la Mànega. Estic parlant del Mont-Saint-Michel .

Aquest petit penyal de roca granítica que s'eleva 80 m per sobre el nivell del mar, ha estat habitat des dels primers segles del cristianisme, a partir del segle IX d'una manera més continuada, doncs fou quan Sant Aubert, Bisbe de la ciutat propera d'Avranches va tenir un somni on se li

aparegué l'Arcàngel Sant Miquel que volia que li construís una església en honor seu sobre el petit turó. Segons diu l'acta fundacional del segle IX de l'Abadia del Mont –Saint- Michel, després de tres visites en somnis de l'Arcàngel pels dubtes que tenia el Bisbe, aquest, al final accedí i va iniciar la construcció d'una església petita, d'estil arquitectònic romànic primitiu que després es convertí en l'ermita dedicada a Sant Aubert, situada a la part baixa del turó, a les afores del petit poble emmurallat que conviu amb l'Abadia. Un cop arribats els monjos benedictins al segle X, es començà la construcció de la gran Abadia actual que degut al reduït espai del turó i a la complexitat de l'obra per a salvar desnivells del terreny molt importants, va propiciar que les obres duressin uns quants segles englobant així diferents estils arquitectònics des del Romànic primitiu fins el Gòtic de flama dels segles XV i XVI. La construcció també hagué de fer front a esllavissades i esfondraments d'una part dels edificis construïts anteriorment amb el conseqüent procés de restauració i també a diversos incendis al llarg dels segles, principalment deguts a períodes de guerres com la Guerra dels Cent Anys i d'altres que obligaren a refer tot el patrimoni malmès. Tot això va comportar que l'Abadia del Mont-Saint-Michel sigui un conjunt d'estils arquitectònics emprats per un gran nombre d'arquitectes que al llarg dels segles han anat deixant la seva empremta, formant però un conjunt monumental de gran bellesa arquitectònica i artística que fa del Mont-Saint-Michel una de les meravelles del món actual.

Entre el conjunt d'edificis que formen el Monestir, cal destacar el Cor de l'Església Abacial. El Cor, d'estil Gòtic de flama, destaca per la seva verticalitat, columnes i finestres de gran alçada i estretor de les vidrieres, remarquen aquesta sensació de verticalitat. En aquest edifici, el Cor, hi trobem cinc petites Capelles on es poden admirar autèntiques obres d'art de diversos estils i autors, alguns anònims. A dues d'elles hi trobem tres "baix relleus" de pedra de Caen (pedra calcària de gra fi, de color lleugerament ocre, que s'extrau de les pedreres de la regió de Caen, ciutat bretona bastant propera), d'estil renaixentista que representen: el primer "els quatre Evangelistes"; el segon a "Adam i Eva expulsats del Paradís"; i el tercer "el Davallament de Crist al Llim ". En una altra Capella hi podem veure "l'antic altar" de l'Església Abacial, de granit rosa de Borgonya i una "Creu de bronze daurat". En la

següent Capella hi trobem “una Mare de Déu amb el Nen Jesús” de finals del segle XII o començaments del segle XIII i un “Sant Miquel pesador d’ànimes” del segle XV amb els atributs del Sant , que són l’espasa i les balances.

Però la peça més valuosa artísticament parlant és un “Retaule d’alabastre anglès del segle XV dedicat a la Passió de Crist” que es troba en una de les Capelles del Cor, la dedicada a Saint-Michel-le - Petit.

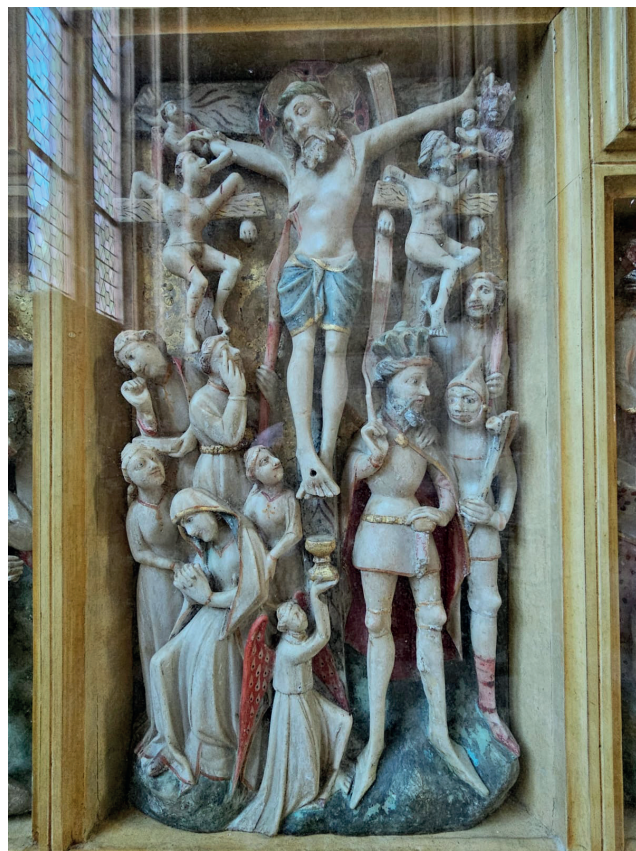
Aquest magnífic Retaule està format per cinc “cossos o predel·les”, quatre dels quals tenen les mateixes mides, mentre que el cos central és més gran. A cadascuna de les cinc “predel·les” hi ha representada una escena de la Passió de Crist.

Així veiem que al primer “cos” mirant el Retaule a l’esquerra, trobem representat el moment de la “Pressa de Jesús”: Judes fent un petó a Jesús, mentre el soldat del Sanedrin pren el Mesies. Al costat de Jesús veiem l’apòstol Pere amb l’espasa a les mans i el

criat del Gran-Sacerdot està a terra. Per darrere Pere hi ha dos apòstols més i darrere Judes altres dos soldats. En aquesta escena en quant a la policromia trobem detalls vermells a les sabates del criat i a la túnica de Pere, tons verds a la funda de l’espasa del soldat i tonalitats blaves al mantell de Jesús. Totes les imatges estan molt ben cisellades, realçant molt els relleus.

El moment de Passió representat en el segon “cos o predel·la” és “la Flagel·lació”: Aquí podem veure la figura de Crist en el centre, mentre és assotat per quatre guàrdies romans mitjançant diferents instruments de tortura. Un altre cop el cisellatge i el relleu són immillorables. De la policromia destaca la tovallola de Jesús de color blau i daurat i el barret del soldat romà amb tonalitats daurades i vermelles.

La tercera “predel·la o cos” correspon al “cos central del Retaule”, en ell l’escena de Passió representada és la Crucifixió de Nostre Senyor Jesucrist: Aquest cos és de mida més gran pel que fa a l’alçada. S’hi representa l’escena de la mort de Jesús a la Creu d’una manera esplèndida pel que fa al treball de cisellatge i relleu de les figures. En el centre del conjunt escultòric hi trobem la figura de Jesús crucificat ja mort. Al costat de Jesús però una mica més enrere veiem els dos lladres crucificats amb Ell. El lladre bo a la dreta de Jesús (a l’esquerra quan mirem el Retaule) i a l’esquerra de Crist el lladre dolent. A la part inferior d’aquesta

representació del Calvari, veiem la Mare de Déu a un costat mentre Maria Magdalena i Maria Cleofàs li donen consol. En segon pla entre les dones i el lladre bo trobem l'apòstol Joan i a Nicodem. A l'altre costat de la Creu hi trobem en primer terme al Centurió romà i després fins arribar al lladre dolent, dos soldats. Sota els peus de Jesús hi trobem un àngel que amb un calze recull la sang del Senyor. Pel que fa a la policromia, a l'igual que les altres escenes del Retaule, hi predominen els tons blaus i daurats a la tovallola de Jesús i el casc del Centurió romà i tonalitats vermelles a les ales del'àngel i la capa del romà.

El quart "cos o predel·la" representa l'Enterrament de Nostre Senyor dins el sepulcre. Veiem les figures de Nicodem i Josep d'Arimatea col·locant el cos de Jesús dins el sepulcre. Per darrere veiem la Mare de Déu, les altres Maries i l'Apòstol Joan. En primer terme asseguda a terra, al costat del sepulcre trobem a Maria Magdalena que agafa la mà de Jesús i a terra hi té el flascó del perfum com manava la tradició jueva dels enterraments. En aquest cos del Retaule, la policromia es manifesta en els barrets de Nicodem i Josep d'Arimatea, un en vermell i l'altre en blau i les respectives barbes en color blau grisós. També hi ha policromia de color blau al mantell de la Mare de Déu, vermella a les sabates de Nicodem i daurada al flascó del perfum.

El cinquè cos o predel·la representa el moment culminant i més important, "el moment de la Resurrecció". Veiem Jesús sortint del sepulcre revestit de glòria, amb mantell blanc i daurat per fora i blau per dins. Dos àngels en segon pla amb trompetes daurades per anunciar la Resurrecció del Senyor i també amb policromia vermella i daurada a les ales. Es completa la representació amb els quatre soldats romans en actitud de dormir amb les llances deixades a terra. Fins i tot els vestits dels soldats tenen policromia daurada.

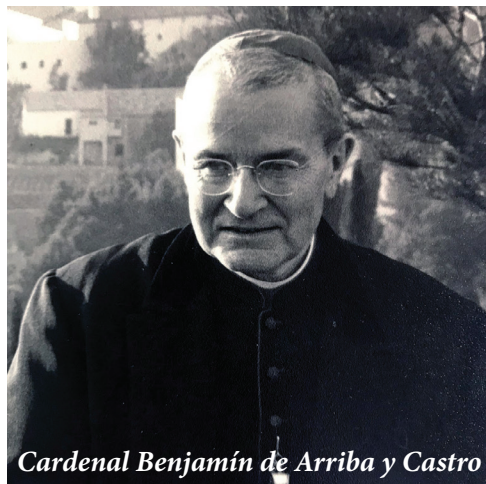
Tot el Retaule presenta un gran treball de cisellatge. Totes les escenes, sigui quina sigui, estan farcides de molts detalls com poden ser les barbes, els barrets, els plecs de la roba (tovallola, túniques, mantells), les mans i altres elements que donen fe del gran treball de l'escultor. Malauradament no sabem qui és l'autor d'aquest excel·lent treball i només el podem catalogar com a Retaule d'alabastre anglès del segle XV d'autor anònim que representa la Passió, Mort i Resurrecció de Crist. Aquest Retaule és una més de les meravelles que té "l'Abbaye du Mont-Saint-Michel, que per tot el seu conjunt artístic i arquitectònic, tant a l'interior com a l'exterior de l'Abadia, el converteixen en un lloc únic i digne de ser visitat.

LA SETMANA SANTA EN EL PONTIFICAT DEL CARDENAL BENJAMÍN DE ARRIBA Y CASTRO

Lluís Moncunill Cirac

Cardenal Benjamín de Arriba y Castro

Sense nostàlgia i amb un intent merament referencial, evocuem la celebració de la setmana santa preconiliar tal com es vivia a Tarragona i d'una manera particular a la seva seu. En aquesta consideració, emergeix una figura cabdal per la seva representativitat i també pel seu propi caràcter pietós i magníficent. Parlem del prelat que durant vint-i-dos anys ocupà la seu de Fructuós, el cinquantenari de la mort del qual vam commemorar durant l'any 2023, el Cardenal Benjamín de Arriba y Castro. Ell fou qui, en tot aquest temps, presidí la major part d'aquells actes litúrgics i pietosos seguint la tradició pastoral dels seus antecessors. Ell fou el qui va aprovà el 1957, com a conseqüència de la reforma litúrgica de la setmana santa de Pius XII, la processó que organitza la Congregació de Senyores de la Mare de Déu de la Soledat el dissabte sant a la tarda.

El clima ambiental durant la setmana santa, especialment dels tres darrers dies, era d'un recolliment que foragitava tot brogit festiu, i imposava el silenci en la vida social i comunicativa. La inexistència oficial del carnaval obria, sense més preàmbul, la quaresma, el caràcter penitencial de la qual quedava suavitzat per la butlla de la Santa Croada que, d'una manera selectiva, mitigava les obligacions del dejuni i l'abstinència. L'última setmana de quaresma obria el temps de passió que durava fins al diumenge de rams, porta de la setmana santa.

En aquest temps de passió, comencen a exterioritzar-se discretament les expressions pròpies del temps. A l'interior de les esglésies, els retaules i les imatges apareixen coberts de draperies morades. Era espectacular el vel immens que tapava el retaule major de la catedral junt amb l'altre vel a tocar de la reixa del presbiteri que privava la vista de tota aquella zona sagrada. Fins al cant de glòria del matí del dissabte sant, romanien presents aquelles cobertures.

Omplia el divendres de passió la festa de la Mare de Déu dels Dolors. En aquesta celebració sortia al carrer la pietat popular amb el viacrucis des de l'església de Sant Llorenç. Les manifestacions externes eren encara comptades i contingudes en aquella època. Calia esperar el diumenge de rams per tal que el caràcter sagrat de la setmana santa emergís en el temps i l'espai.

Pels carrers s'exposaven a la venda les palmes que, a mans de petits i grans, serien beneïdes a les esglésies i d'una manera especialment solemne a la catedral. El Cardenal comença a aparèixer com a protagonista per la benedicció de les palmes tot presidint la processó que penetrava la catedral un cop les seves portes s'obrien pels trucs rituals que feia el crucífer amb la base de la creu processional des de l'exterior. La palma, en mans del Cardenal, presentava un exuberant treball artesanal mentre el cant de l'hosanna ressonava dins i fora del temple catedralici.

El color morat de la indumentària litúrgica obeïa al sentit penitencial del temps. La pietat popular tenia, i té, la seva expressió la tarda del diumenge de rams amb el viacrucis de la Sang, que recorria la part alta i entrava al recinte de les muralles. És especialment impactant el contrast de les dues imatges encarades, la del Crucificat i la d'August. Dos poders antagònics. Del portal de Roser la processó enfilava cap a la Catedral d'on, amb l'exhortació final i el besamans, la imatge tornaria a l'església de Natzaret acompanyada pels versets del "miserere", carrer Santa Anna avall. El prelat participava de l'acte fent-se discretament present des del balcó de la Torre de l'Arquebisbe.

En els tres primers dies de la setmana santa eren escadusseres les manifestacions religioses en ple carrer, calia arribar al dijous sant per entrar de ple en el climax expressiu de la religiositat d'aquells dies. Totes les esglésies preparaven el monument per a la reserva de l'Eucaristia. A la catedral el lloc destinat era la capella del Santíssim que esdevenia un esclat de ciris, palmes i draperia, aquesta, en forma de mantell regi, cobria la paret retaula de la reserva eucarística. El punt central era, i és encara, l'urna-sagrari de plata, del s. XVII, amb escenes del sepulcre de la passió.

El ritual propi del dijous sant se centrava en la celebració eucarística que tenia lloc el matí. Un element distintiu era el ritus de la consagració dels olis al qual assistia, a l'entorn de l'arquebisbe consagrant, una nodrida representació del clergat de la ciutat que, revestit amb ornaments sagrats, participava en l'acció inhalant sobre les gerres destinades a l'oli dels malalts, dels catecúmens i del sant crisma. A partir del cant del glòria, emmudien l'orgue i les campanes fins al toc de glòria el matí del dissabte sant. Els batens de l'orgue, tancats, esperaven també aquesta hora. Al prelat li pertocava el ritual del lavatori dels peus a dotze pobres, escollits normalment entre els residents a les Germanetes dels Pobres. Tancava el cerimonial del matí el trasllat solemne del Santíssim al monument.

A mitja tarda, el prelat, acompanyat del clergat catedralici i els seminaristes, es reunia al cor central de la catedral per cantar l'ofici de tenebres, corresponent al cant de maitines. Ocupava un lloc a l'altar el tenebrari, un canalobre de quinze ciris, que sumats als sis de l'altar prop de la creu, sumaven el nombre de salms i lectures pròpies de l'hora canònica. Els ciris, en aquest cas de color de mel, s'anaven apagant a mesura que finien els salms i les lectures. L'última espelma romania encesa, retirada darrera l'altar, mentre una lleu onada sorollosa recordava la tremolor de la mort del calvari.

Missa dels 50 anys de la mort del Cardenal a l'església de Sant Pau

Al carrer, en actitud seriosa i devota, un degoteig humà entrava i sortia de les esglésies de visita als monuments. El cardenal de Arriba, revestit encara amb hàbits corals, de morat penitencial, recorria també les esglésies de la part alta mogut per una devoció eucarística profunda. Després de sopar, ell acudia a la capella del seminari per predicar l'hora santa, unit a la pregària de l'agonia de Getsemaní. L'schola cantorum entonava el motet de Mn. Francesc Tàpies que reprenia el lema del moment: "Jesus in agonia prolixius orabat" (Jesús en l'agonia pregava intensament).

El divendres sant, a l'alba, s'obria amb el sermó de la "bufetada" a la catedral i finia amb el viacrucis presidit pel santcrist de la Sang. Cap a mig matí, el prelat i tota la clerecia catedralícia amb el seminari en ple s'aplegava per la missa dels presantificats, tota vegada que la celebració eucarística comptava només amb la recepció de la comunió per part del celebrant. L'arquebisbe havia depositat tota insígnia d'honor, vestia ornaments litúrgics de negre i començava la celebració descalç i postrat bocaterrosa al peu de l'altar.

En la celebració, sobresortia, d'entre les altres lectures, el cant en llatí de la "passio", per tres ministres ordenats, acompanyats pels intercalats polifònics de l'schola cantorum, amb la música de Tomàs Luís de Victoria. La veneració de la creu prenia aires dramàtics amb la desfilada per la via sacra, el passadís que unia el cor central amb l'altar major, dels canonges, abillats amb hàbits corals desplegats a manera de capa magna, i els caps cofats amb els erminis. La intermitent invitació del "flectamus genua" marcava el ritme de l'oració universal. A les tres de la tarda a la catedral, eren predicades les "set paraules" pel canonge magistral. L'acte servia de preàmbul a la tradicional processó del "sant enterrament", que surt al vespre des de l'església de la Sang. El Cardenal contemplava el seguici processional des del balcó del palau arquebisbal acompanyat de dos capitulars, atent al moviment de reverència dels misteris en passar pel seu davant. Al seu moment, el Cardenal, revestit amb la capa magna, s'unia a la processó.

L'esclat de la pasqua era al matí del "dissabte de glòria", fins que la celebració passà a la nit pasqual per la reforma de Pius XII. Abans acabava sent una cerimònia matinal estrictament de la clerecia, sense una participació notable de fidels, ni tampoc amb l'administració del baptisme. Prenia una significació especial el "toc de glòria" amb què les campanes anunciaven la Pasqua de Resurrecció. Era al diumenge de pasqua que reprenia la solemnitat més popular amb el pontifical, precedit per la processó per l'interior de la Catedral al so renovat de l'al·leluia.

*Tomba del Cardenal Benjamín de Arriba y Castro
a l'església de Sant Pau*

Foto: Pere Amenós

JUNTA DIRECTIVA DE LA R. I V. CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANG DE N. S. J. DE TARRAGONA

PREFECTE

Mn. Josep Queraltó Serrano

PRIOR

Mn. Antoni Pérez de Mendiguren Cros

MAJORAL 2n

Sr. Julià Allué Grau

SECRETARI

Sr. Josep Ciurana Moncusí

VOCAL ECLESIASTIC 1r

Mn. Joaquim Fortuny Vizcarro

VOCAL ECLESIASTIC 3r

Mn. Borja Martín Sánchez

SOTS-PREFECTE

Sr. Ramon Mullerat Prat

MAJORAL 1r

Sr. Agustí Busquets Martí

MAJORAL 3r

Sr. Adrià Marco Blaya

SOTSSECRETARI

Sr. Joan Joaquim Julià Panadès

VOCAL ECLESIASTIC 2n

Mn. Joaquim Gras Minguella

VOCALS

Sr. Michael Relihan

Sr. Manuel Julio Allué Martínez

Sr. Xavier Guinovart Castan

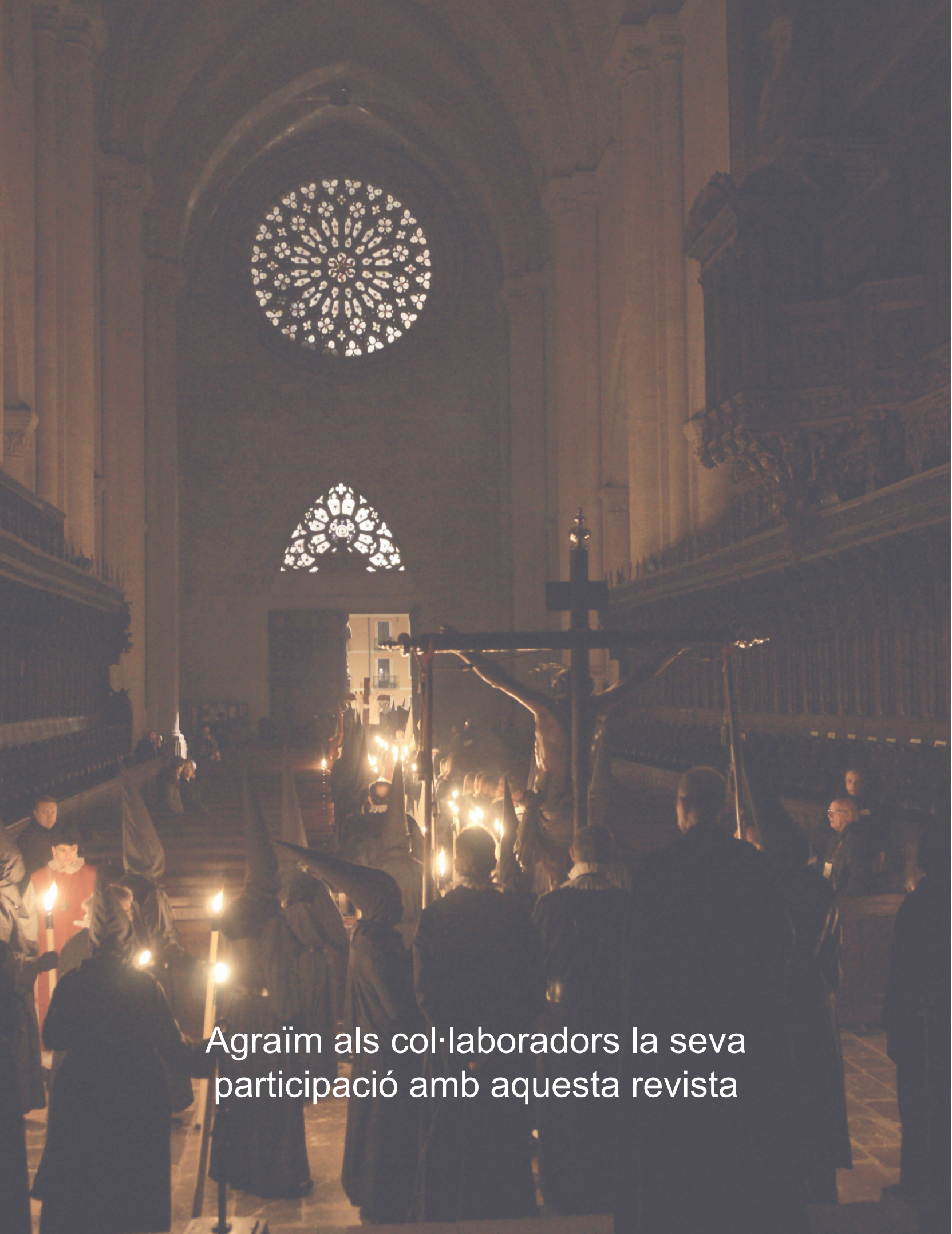
Sr. Jaume Martín Barceló

Sr. Jordi Queralt Teixell

MEMBRE HONORÍFIC DE LA JUNTA

Josep M. Rosell Saurina (cong. núm. 1)

Agraïm als col·laboradors la seva
participació amb aquesta revista

cambiar????

Direcció Tècnica
Jordi Millan Martinez

GABINET DE:

- ENGINYERIA TÈCNICA
- ASSESSORIA D'EMPRESES

C/. Pere Martell, 39, desp. 3 - 43005 TARRAGONA
Tel. 977 222 604 - Fax 977 238 991
www.tecser.com - E-mail: tecser@tecser.com

Reial, 34 - Tel. 977 21 16 26
Pol. Ind. Francolí, pl. 26
Tel. 977 54 96 26
43004 TARRAGONA

Ctra. N-340, Km. 1.189
Tel. 977 66 15 16
43700 EL VENDRELL

el loro de la negrita

C/ Governador González, 25 - 43001 TARRAGONA - Telf. 977 915 717
info@ellloro.com [f@elllorodelanegrita](#) [@elllorodelanegrita](#)

servirepro
SERVEIS GRÀFICS

Segueix-nos a:

C/ Pare Palau, 8, local 1 | 43001 Tarragona
Tel. 977 225 010 | servirepro@servirepro.com | www.servirepro.com

 COPISTERIA
 IMPRESSIÓ DIGITAL
 SENYALITZACIÓ
 FOTOACABATS
 DISSENY GRÀFIC
 RETOLACIÓ
 ESTAMPACIÓ
 IMPRESSIÓ ÒFSET

TALLER MECÀNIC SANS CAMILO

REPARACIÓ GENERAL DE L'AUTOMÒBIL

Mecànica General
Diagnòstic d'avaries
Pre ITV
Pneumàtics
Amortidors

Aire condicionat
Electricitat
Frens
Alineació

C/. Pin i Soler, 8 · 43002 TARRAGONA
www.sans-camilo-motors.es

Tel. 977 21 79 59
Mob. 607 90 42 16

Teixido

ÒPTIQUES

f @ + www.opticateixido.com @opticateixido

optometria · audiologia · teràpia visual
tecnologia dels sentits

Reus · Tarragona · Valls · Sant Pere i Sant Pau

CLOSA[©]

OFTALMÒLEGS

dades & serveis

ASSESSORIA

**Laboral
Fiscal
Jurídic
Comptable
Mercantil**

www.dadesiserveis.es 977 238 112

**CARNISSERIA · XARCUTERIA · GOURMET
PLATS CUINATS · CONSERVES · VINS**

VALL DE L'ARRABASSADA

C/ Salvador Espriu 4
43007 Tarragona
Tel. 977 59 85 97

PLAÇA VERDAGUER

C/ Emperador August 1
43003 Tarragona
Tel. 977 27 92 69

www.colet.es

Xavier Pagès Artuñedo

Carrer de la Merceria, 17
43003 TARRAGONA

Telèfon 977 234 625

www.casacorderet.cat
info@casacorderet.cat

V_iA
1979

G A L E R I A
R E S T A U R A C I Ó
M A R C S

Tarragona

*Quiosc Rambla Nova, 53
Quiosc Plaça Verdaguer
Carretera Cementiri, 5*

Telèfon: 977 22 63 55

40 anys
RECOLZANT-TE

ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS D'HOSTALERIA DE LA PROVÍNCIA DE TARRAGONA

Hostatgeria de Poblet

ALLOTJA'T A L'ÚNIC HOTEL UBICAT DINS EL RECINTE DEL MONESTIR

Hotel
Hostatgeria
 Monestir de Poblet

www.hostatgeriadepoblet.cat

òptica Fullana

compromís amb els teus ulls

Rambla Nova, 88 - Tel. 977 23 42 51 - info@opticafullana.com - TARRAGONA

MASCHIOPACK IBERICA, S.L.

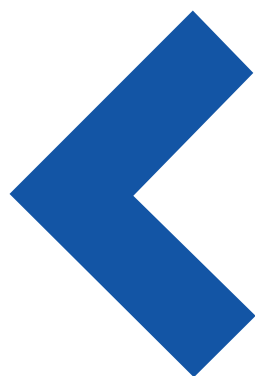
www.maschiopack.es

Av. Països Baixos, Illa 2, parc. 5.2

Pol. Industrial Constantí

43120 CONSTANTÍ (Tarragona)

Tel. +34 977 524 318

carrion

ARQUITECTURA
CONSTRUCCIÓ

Carrer d'Eivissa, 3 · 43005 TARRAGONA
650 423 783 · info@carrion.cat

www.carrion.cat

1884

YZAGUIRRE
VERMOUTH

La Diputació
suma

 equilibri arrelament cooperació cultura sostenibilitat xarxa oportunitats formació

Més cooperació.
Més eficiència.
Més servei. Si sumem
hi guanyem tots.

Diputació Tarragona

